

DEZVOLTAREA SUSTENABILA A MUZEULUI ASTRA PRIN CONSERVAREA,
RESTAURAREA SI VALORIFICAREA CASEI ARTELOR
PIAȚA MICĂ NR. 20 - 21, SIBU, JUDEȚUL SIBIU
DALI -- DOCUMENTAȚIE DE AVIZARE A LUCRĂRILOR DE INTERVENȚII

STUDIU DE ISTORIA ARTEI ȘI DE PARAMENT

Studiul este extras din documentația Proiectului Tehnic:
"Consolidări și amenajări interioare CASA ARTELOR –Sibiu, Piața Mică nr. 20-21"
VOLUM I. / Studii și cercetări, releveul de arhitectură
realizat de SC. UTILITAS SRL. 2003 - 2004

PROPRIETAR: JUDEȚUL SIBIU
BENEFICIAR. COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA
PROIECTANT ARHITECTURA: LUNDI ET DEMI / CLUJ NAPOCA
PROIECTANT INSTALAȚII DE INCALZIRE SI SANITARE: GEOTERM CONSULTING / ORADEA
PROIECTANT INSTALAȚII ELECTRICE: LEUINVEST / ORADEA

STUDIUL DE PARAMENT AL CASEI ARTELOR DIN PIAȚA MICĂ, SIBIU

1. Prezentarea clădirii.

1.1 Situarea în zonă a imobilului

Casa Artelor, formată din două imobile situate în Piața Mică nr. 20 și nr. 21 (coduri lista monumentelor: **33B152** și **33B153**), actualmente funcționează ca o singură clădire cu două corpuri, care s-au comasat treptat. Clădirea de la nr. 21, denumit în prezentul studiu **corpul A**, se pare că este partea cea mai veche și mai valoroasă a grupului de clădiri. Casa de la nr. 20 (în acest studiu **corpul B**), care în primele sale faze de construcție încă nu atinge zidul nordic al corpului A, a fost prelungită spre sud în sec. 17-18.¹ După faza prelungirii, un timp îndelungat cele două imobile doar s-au atins, dar nu au avut acces comun, care s-a realizat numai cu ocazia restaurărilor din anii 1960. În actuala campanie de reabilitare, cele două imobile sunt tratate ca și corpuri diferite ale unei singure clădiri.

Studiul de parament, în strânsă legătură cu cercetarea de fizica construcțiilor și sondajele pentru precizarea nivelului tălpii fundației (și supravegherea arheologică a acestuia), s-a extins în cazul corpului A la interiorul nivelului parter, respectiv la toate fațadele exterioare, iar în cazul corpului B s-a limitat la interiorul nivelului subsol și la fațadele vestic și nordic. Prezenta cercetare este considerată doar una parțială, fiindcă importante zone din interior au rămas nestudiate, din dorința beneficiarului ca finisajele existente care se mențin să nu fie deranjate.

Casa Artelor se situează pe latura nordică a Pieței Mici. În spatele clădirii se află o străduță înfundată strâmtă, prin care este accesibil corpul B al casei. Corpul A este accesibil dinspre piață prin porticul alungit al fațadei principale, dar se precizează că în cursul cercetărilor s-a mai găsit o ușă și pe fațada nordică a corpului. Clădirea este decroșată față de frontul pieței. Actualmente Casa Artelor este învecinată cu o singură clădire, casa nr. 22. Casele Pieței Mici, de obicei etajate și cu portic în zona de acces, au menținut înfățișarea arhitecturală caracteristică Evului Mediu târziu, prin elementele de piatră cioplită de stil gotic și renescentist. Unele clădiri încă poartă inscripția cu data construcției (1563, 1568). Porticurile de la parterul clădirilor au câte 3-4 deschideri spre piață, cu arce semicirculare sau în ogivă. Porticurile caselor de pe colț au deschideri și dinspre latura mai mică. În cele mai multe cazuri, arcadele sunt susținute de stâlpi masivi din piatră cioplită. Casa Artelor cu porticul său de 8 deschideri pe fațada principală și câte una pe fațadele laterale, care se reazemă pe stâlpi de cărămidă, constituie un unicat în acest sens. Ca analogie putem să amintim palatul episcopal din Eger (Ungaria) din cetatea episcopală, construit între anii 1468-74. La Eger arcadele sunt construite din piatră profilată.

1.2 Descrierea clădirii

Complexul din două clădiri comasate în momentul actual este cunoscut sub denumirea de Casa Artelor, după funcția de galerie pentru expoziții de artă plastică al etajului corpului A. Denumirile mai vechi, care s-au păstrat în vorbirea curentă sau în documentele de arhivă, sunt **Hala Măcelarilor** (cum apare în primul document care atestă

¹ Arh. Ioan Bucur: *Studiu istoric. Casa Artelor - Sibiu, piața Mică 20-21*. Ms. în legătură cu consolidarea și amenajarea Casei Artelor. 2003.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

existența clădirii, din 1370, respectiv în documente din 1424 și 1471) și **Hala Cojocarilor**. Atât măcelarii cât și cojocarii sibieni formau bresle de prestigiu în Evul Mediu, fiind printre cele mai bogate formațiuni comerciale ale orașului. Din documentele vremii reiese că zona parter a casei era ocupată de măcelari, iar etajul de cojocari, care prelucrau pielea de animale furnizată de măcelari. În secolele 17-18, sala mare a etajului a funcționat ca și depozit de ovăz. După documentele vremii, în 1765 sala mare a fost folosită ca sală de spectacole a trupei teatrale conduse de Gertraut Bodenburger.² În această perioadă, parterul și-a păstrat funcția originală de spațiu pentru desfacerea mărfii. În anii 1850 arcadele au fost închise, dar în spațiile interioare nu a încetat activitatea comercială. Renovările anilor 1850 s-au extins și pe fațade, acestea fiind transformate în stil neogotic. Cu ocazia restaurărilor din anii 1960 arcadele au fost redeschise, iar în interior au fost amplasate mici unități comerciale: (AP1: parfumerie, AP2 și AP3: artizanat, AP4: parfumerie, AP5 și AP6: grupuri sociale, AP7: vestibulul accesului, AP8: tutungerie, și în încăperile AP9 - AP11: cofetărie). În corpul B s-au amenajat holuri mari, folosite mai ales ca și dependințele sălii de expoziție.

Clădirea are un plan în "T". Corpul A, cel spre piață, înalt de două nivele (P + E), are un plan dreptunghiular alungit. Parterul are o compoziție spațială interesantă, caracteristică clădirilor comerciale medievale. Pe linia axei longitudinale (situată pe direcția est-vest), clădirea este împărțită în două (axa B). La sud de peretele ax B se desfășoară porticul boltit, cu arcade (AP 0). La nord de axa B se găsește un șir de 11 încăperi mici, foarte asemănătoare, care - foarte probabil - erau folosite în Evul Mediu de câte un comerciant. Încăperile au fost numerotate dinspre vest spre est, AP 1 fiind prima, AP 11 ultima. Actualmente doar AP 7 este accesibilă dinspre portic, dar, în mod firesc, concepția arhitecturală originală a prevăzut câte o ușă spre gang din toate încăperile. În momentul de față încăperile comunică doar cu încăperea vecină, singura excepție fiind AP7, din care se accede și în corpul B. Etajul, format din sala de expoziții AE 1, este accesibil doar prin scara corpului B, amplasată între sălile BP 1 și BE 1.

Corpul A are patru fațade direcționate pe axele cardinale. Se precizează că aproape jumătate din suprafața fațadei nordice este acoperită de corpul B, respectiv de casa nr. 22. Acoperișul învelit cu olane este în două ape, coama fiind în axa longitudinală. Șarpanta acoperișului a fost refăcută în anii 1960. Pe panta sudică a acoperișului se pot vedea 5, pe panta de nord 3 lucarne dreptunghiulare.

Studierea releveelor arhivă publicate în anul 1964 furnizează date interesante despre aspectul clădirii înainte de restaurările din finele anilor 1960.³ La parter apare o ușă nordică înspre încăperea AP2, a cărei urme au fost găsite în cursul cercetărilor de parament.

Este mai importantă reprezentarea celor 8 pereți de compartimentare care au împărțit porticul în 9 încăperi mai mici - se pare că concepția de prăvălii alăturate s-a menținut și în secolul 19. Respectivii pereți erau în axele stâlpilor fațadei sudice. Cu ajutorul pereților de compartimentare - amplasate în timpul restaurărilor din anii 1850 și demontate în anii 1960 - s-a restructurat spațiul interior al parterului. Cele nouă încăperi ale porticului - separate prin 8 pereți - erau în contact cu cele 11 spații medievale de prăvălii, separate prin 10 pereți.

² Alexandru Avram - Ioan Bucur: *Municipiul Sibiu. Centrul istoric*. Ed. Christoph Machat: *Topografia monumentelor din Transilvania*. 5. 1. 1. Köln 1999.

³ Institutul de arhitectură Ion Mincu. Catedra de Istoria Arhitecturii: *Documente de arhitectură din România. 10-11. Ansamblul urbanistic central al orașului Sibiu*. București 1964.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

În mod firesc spațiile din portic au avut suprafețe mai mari decât cele medievale, iar pereții despărțitori din diferite perioade au avut același ax numai în trei cazuri: în axele 4, 8 și 14. Toate prăvăliile au avut câte o încăpăre în portic, iar - datorită neconcordanțelor amintite - câte una sau două încăperi medievale.⁴ În cazul a 3 prăvălii sec. 19. găsim câte două încăperi medievale: AP2-AP3 care erau legate la încăpărea portic 2, AP4-AP5 forma o prăvălie cu încăpărea portic 3, iar AP9-AP10 cu încăpărea portic 8. În cazul acestor prăvălii cu trei săli, încăperile medievale au primit goluri de acces comun în pereții din axele 3, 5 și 13. Aceste goluri de acces sunt considerate mai vechi decât celelalte dintre încăperile medievale. Încăpărea 4 portic constituia doar o cămară din cauza scării din vecinătate. Această cămară a avut acces doar dinspre piață.

Încăpărea portic 5 - împreună cu actuala AP6 - era casa scării. Accesul în scară era din piață, între stâlpii din axele 5' și 7. Scara a avut două rampe direcționate N-S, cu un podest în partea nordică a încăperii AP6. Rampa de jos, cea estică, fiind mai lungă pornea încă din spațiul porticului. Rampa superioară ajungea într-un sas cu nivelul de călcare identic cu a încăperilor etaj. Peretele lateral estic al scării - în mod firesc - era susținută de peretele lateral al încăperii AP6, axa 8. Peretele vestic al scării era amplasată în interiorul actualului AP5, paralel cu zidul 6. În secolul 19. peretele axei 8 a primit o prelungire până la stâlpul 7. Concepția scării a necesitat și un perete despărțitor între cele două rampe, care conform releveului arhivă a fost prelungit până în zona stâlpilor (axa cheii de boltă a arcadei a patra), cu un traseu oblic față de ceilalți pereți.

Pe releveele arhivă din anul 1964 în etaj apar trei încăperi: în zona de mijloc găsim scara clădirii, care ajunge pe un podest de plan aproape dreptunghiular de unde se deschid spre est și spre vest câte o sală spațioasă. Podestul era deasupra zonei porticului parter. Tavanul scării era la un nivel mai înalt decât planșeele sălilor laterale. Este interesant că ferestrele sudice ale halei dinspre est erau dotate cu gratii. Aceste trei încăperi au fost unificate în decursul restaurărilor de la finele anilor 1960, când scara a fost mutată în corpul B.

Semnalăm faptul că pe releveele arhivă realizate în anul 1964 acoperișul este reprezentat cu țigle solzi, având doar 5 lucarne, toate pe panta sudică. Șarpanta acoperișului a avut un caracter eclectic, foarte probabil planșeul era agățat pe șarpantă.

Corpul B, în poziție perpendiculară față de corpul A, se desfășoară pe nivelele subsol, parter și etaj. Subsolul este accesibil dinspre curtea din nordul clădirii, al cărei nivel corespunde cu nivelul de călcare din subsol. Subsolul are patru încăperi, prima fiind un culoar cu axa longitudinală N-S, *BS 1*, din care se accede spre vest în *BS 2*. Încăperile *BS 2*, *BS 3* și *BS 4* formează un șir de săli pe axa N-S.

Parterul corpului B este accesibil dinspre exterior prin ușa fațadei vestice, respectiv din curte, printr-o scară metalică adosată fațadei nordice. Dinspre corpul A este accesibil prin traversarea AP 7. Parterul este compartimentat în 6 încăperi, din care cea mai spațioasă este cea care ocupă jumătatea sudică a nivelului, *BP 1*. În această sală, cu funcțiunea de hol se găsește scara spre etaj. Din această sală se ajunge spre nord într-un culoar, *BP 2*, cu axa N-S, care ajunge până la scara metalică dinspre curte. Din culoar se deschid spre est ușile încăperilor *BP 4*, *BP 5* și *BP 6*. *BP 5* și *BP 6* au funcțiunea de grup sanitar. Etajul corpului B are numai două încăperi, din care cea sudică (*BE 1*), cu suprafața mai întinsă, este un hol în care

⁴ Excepție formează doar încăperile portic 4 și 5, care din cauza scării formează un caz mai special.

ajunge scara dinspre parter, respectiv pornește scara în pod. În partea nordică se află spațioasa sală BE 2 fără o funcțiune bine precizată. Acoperișul corpului B este tot în două ape, acoperit cu olane. Coama acoperișului este la o cotă mai joasă decât a acoperișului corpului A.

Corpul B al clădirii până la momentul restaurării din 1967 a constituit a clădire separată de Hala Măcelarilor. În timpul restaurării această clădire a fost comasată cu nr. 21, schimbându-și înfățișarea originală aproape în totalitate. Releveele centrului Sibiului publicate în anul 1964 au arhivat starea istorică a clădirii. În această mapă despre nr. 20 găsim trei reprezentări, planul parter, o secțiune prin parter și etaj - din care lipsește nivelul subsol - și fațada vestică. Planul parter ne arată o clădire dreptunghiulară, cu conturul de astăzi a casei. Clădirea cu o suprafață relativ restrânsă a avut o împărțire destul de întortocheată. Pe latura sudică era o încăpere spațioasă, folosită ca și prăvălie după toate probabilitățile. Prăvălia a fost accesibilă dinspre vest, din străduța înfundată, respectiv dinspre nord, din interior. Zidul care despărțea prăvălia de partea nordică a casei se sprijinea pe peretele D al subsolului. Există presupuneri destul de bine fondate, că într-o fază anterioară acest perete era fațada sudică a casei nr. 20. Pe releveu se vede o nișă pe lângă ușa nordică a prăvăliei, urma unei ferestre înzidite, care confirmă teoria de mai sus. La nord de prăvălie se afla un spațiu de hol, din care erau accesate scara la etaj în două rampe (spre est), bucătăria cu plan trapezoidal și camera (spre nord-vest) și grupul sanitar (spre est, lângă scară). Aceste spații mici erau despărțite de pereți subțiri, susținute doar de bolta subsolului. Peretele din nordul bucătăriei se poate identifica cu peretele actual E. La nord de acest perete sunt reprezentate patru încăperi: două camere în axa vestică și două încăperi mai mici în axa estică. Peretele care a despărțit aceste axe era susținută de peretele subsol 10. Peretele nordic a avut 3 goluri, dintre care cel estic se pare că a fost intrarea dinspre curte.

1.3 Prezentarea sistemelor de încălzire

După restaurările din anii 1960, sistemele de încălzire clasice au fost înlocuite cu încălzire centrală. Sistemele vechi s-au păstrat prin urme, care vor fi descrise în capitolele respective.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

J /12 - 4006/91
1059.1/ROL BCR - Cluj

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

2. Cercetarea de parament

2.1. Fațadele exterioare

2.1.1. Corp A, fațada estică (axa 15)

Concepția arhitecturală: fațada se desfășoară pe nivelele parter, etaj și pod, iar pe ultimul nivel are un timpan înalt, cu închidere în unghi ascuțit, atribuind fațadei un aspect medieval. Fațada nu dispune de o articulare arhitecturală foarte exigentă: în zona inferioară se vede doar un soclu tencuit, actualmente nu are nici brâu, nici cornișă. Pe fațadă se pot observa 7 ancoraje de tiranți, 3 în zona etaj și 4 în zona timpanului. Ancorajele de tiranții ale etajului sunt mai mari, având un aspect mai pretențios decât cele de timpan, care sunt doar bare de fier. Se presupune că tiranții timpanului au fost amplasate doar în timpul restaurărilor din anii 1960.

În zona parter se văd două goluri: intrarea în portic și fereastra încăperii AP11. Intrarea înaltă a porticului are închidere în arc frânt, axa golului se află în treimea sudică a fațadei. În gol s-au amplasat două trepte realizate din piatră cioplită care leagă nivelul străzii cu nivelul de călcare a APO (portic). Stâlpul pe care se rezemă arcada are un plan dreptunghiular, la care s-a adăugat spre sud un contrafort. Axa ferestrei dreptunghiulare, fără ancadrament decorativ, este în treimea nordică a fațadei. Fereastra este dotată cu gratii. În axa de mijloc, la parter, se văd urmele unei arcade semicirculare, aparent înzidite, care a apărut și în reprezentările mai vechi de 1967. Partea sudică a arcadei este întretăiată de intrarea mai înaltă a porticului.

Dinspre etaj se deschid două goluri de fereastră dreptunghiulare: cea sudică este aproximativ în axa arcadei, cea nordică este mai la sud de axa ferestrei parter. Ferestrele etaj au ancadramente simple, realizate din tencuială. În pod se găsesc două goluri mici, dreptunghiulare.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă: zidul a fost construit din bolovani de râu, alternați cu cărămidă (29,5 x 14,5 x 5 cm), folosită mai ales pentru nivelare. Materialul liant este mortarul pe bază de nisip și var. În zona soclului s-au folosit doar bolovani. Cu ocazia cercetării s-a constatat că arcada din axa de mijloc a fost doar una decorativă, adâncită cu 4-5 cm în zidăria fațadei, fără structură. Concomitent cu realizarea arcadei decorative, fațada a fost cămășuită cu bucăți de cărămidă. Soclul a fost cămășuit cu cărămizi (27 x 13,5 x 5 cm) în zona arcadei decorative. Arcada porticului este construită din 1,5 rânduri de cărămidă. Stâlpul care susține arcada este construit de asemenea din cărămidă, a suferit numeroase transformări și reparații. În zona de bază se vede o plombă din cărămizi (29 x 14 x 6 cm). Pe baza unei cezuri verticale s-a constatat faptul că contrafortul sudic este o adăugire ulterioară. Colțurile stâlpului au fost rotunjite, contrafortul acoperă parțial rotunjirea. La colțul cu casa nr. 22. s-a constatat că zidăria clădirii vecine este realizată ulterior fațadei. Între etaj și pod se vede marginea planșeului etaj de beton armat. Deasupra planșeului de beton timpanul acoperișului a fost reconstruit în totalitate din cărămidă nouă. Silueta timpanului reconstruit pare să fie identică cu cea veche. Pe fațadă sunt identificabile fisurări accentuate. Cea mai lungă și adâncă fisură se vede între ferestrele nordice ale fațadei; se pare că fisura a fost cauzată de înzidirea necorespunzătoare a unei uși.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

Goluri: golul de fereastră de la parter nu are nici o structură de descărcare, fapt care a accentuat fisura menționată. La nord de fereastra parter s-a găsit un gol de fereastră dreptunghiular, înzidit cu cărămidă (? x 15 x 4 cm), descărcat cu un buiandrug de cărămidă (30 x 14 x 5 cm). Se precizează că în interior descărcarea golului se efectuează printr-un arc în segment de cerc din două rânduri de cărămidă în poziție culcată. În structura golului apar și țigle solzi. Ferestrele etajului au arcuri de descărcare interesante: zonele de mijloc ale arcurilor fiind construite din 1,5 rânduri de cărămidă iar capetele doar din 0,5 rânduri, partea inferioară ale arcurilor formează linie dreaptă. Această structură a îngăduit conceperea golurilor dreptunghiulare, fără folosirea buiandrugilor sau structurilor mai moderne de fier.

La sud de fereastra nordică, foarte aproape de acesta, s-a descoperit urma unui acces dinspre o scară exterioară demontată.⁵ Golul a avut o închidere în segment de cerc format de arcul de descărcare zidit din cărămidă. Nivelul de prag al golului nu s-a păstrat, dar se vede clar că era sub linia solbancului ferestrei actuale. Sub nivelul solbancului s-a păstrat un segment din linia ușiorului nordic al golului, relatând faptul că fereastra întretăia golul înzidit. Tot în acest nivel, la nord de fereastra respectivă, se vede urma unui gol de fereastră înzidită cu cărămizi, din care s-au păstrat doar liniile ușcioarelor, dar linia pragului este neidentificabilă, iar arcul de descărcare a fost demontat. Se pare că acest gol a fost la un nivel mai scund decât ferestrele actuale.

Tencuială și izolație: tencuiala este realizată din mortar și nisip. Pe alocuri au apărut zone cu tencuială pe bază de ciment. Mai ales în interiorul arcadei decorative s-au folosit țigle de fabrică pentru armarea tencuielii.

Elemente decorative: la nivelul închiderii arcadei porticului s-a găsit un șir de cărămidă cu urme de cioplire. Se presupune că acesta a fost suportul unui brâu, fapt confirmat și de reprezentările de arhivă. Colțul sudic a fațadei, asemenea stâlpului a fost teșit.

Reprezentări arhivă: releveele publicate în 1964 ne relatează despre existența unei cornișe care contura timpanul demontat cu ocazia restaurărilor din anul 1967. Ferestrele etaj ale fațadelor laterale încă apar cu ancadramente de stil baroc târziu - neoclasicist, având "urechi" la colțuri formate - foarte probabil - din tencuială. În releveele de epocă pe suprafața timpanului apar trei ferestre dreptunghiulare, de dimensiuni mai mari decât cele actuale, dotate cu jaluzele. Pe releveele respective încă nu apare arcada laterală a porticului, doar arcada decorativă adâncită în axa de mijloc a fațadei, fațada vestică fiind reprezentată la fel. Nu se văd nici ancorajele de tiranți pe suprafețele timpanelor. Se poate trage concluzia că accesele laterale ale porticului au fost redeschise în timpul restaurărilor din 1967.

Fațada sudică (axa A)

Conceptia arhitecturală: fațada sudică poate fi considerată fațada principală a clădirii. Se desfășoară pe nivelele parter și etaj. Parterul este caracterizat prin cele opt goluri semicirculare ale porticului, care se reazemă pe nouă stâlpi masivi, cu planuri dreptunghiulare, dotate cu câte un contrafort dinspre direcția sudică. Semnalăm faptul foarte important că stâlpul din axa 15 are o lățime de doar 100cm, față de lățimile cuprinse între

⁵ Există referiri la o fotografie arhivă pe care apare această scară exterioară; documentul nu a fost accesibil.

valorile 125-155cm ale celorlalte stâlpi. În zona de jos a fațadei se văd trepte de scări realizate din piatră cioplită, care ajung la nivelul de călcare al porticului. În zona de etaj se deschid opt goluri dreptunghiulare de fereastră în axele arcadelor. Ferestrele au ancadrame simple, realizate din tencuială, databile după considerente stilistice în secolul 19. Cel mai semnificativ element decorativ al fațadei este stema orașului Sibiu din axa de mijloc. Stema, datată cu inscripția 1789, compusă într-un cadru circular, este realizată din stucatură. Coroana din stema orașului pare a fi inspirată din monezile imperiale ale timpului. Singurul element de articulare arhitecturală a fațadei este cornișa cu profilatură destul de simplă. La cele două colțuri ale fațadei, la nivelul cornișei apare câte un ancoraj de tirant. În mod interesant doar zona superioară a cornișei acoperă aceste ancoraje, zona inferioară a profilaturii este deja sub aceste elemente de metal. Tiranții par a fi montate în secolul 19, deci la aceea dată au avut loc schimbări și la elementele de decor din tencuială. Un alt aspect interesant este legat de cei 9 tiranți care se văd în portic, legând pereții A și B (respectiv tirantul 4 leagă pereții A, B și C), ale căror ancoraje nu au apărut pe suprafața fațadei nici după decaparea tencuiei de pe fațadă. Între stâlpii din axele 1 și 2' se vede un alt tirant înglobat în structura peretelui. Se presupune că ferestrele actuale reprezintă modificările intervenite în momentul 1851, iar în concepția de fațadă din 1789 golurile etajului au avut chenare de tip cu urechi, caracteristic barocului târziu și al stilului neoclasicist. Presupunerea este bazată pe faptul că ancadramele fațadelor laterale, documentate de releveele arhivă se încadrează în tipologia respectivă.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă: structura fațadei cu o concepție arhitecturală bine conturată este surprinzător de neomogenă. Stâlpii și arcadele parterului au fost construiți din cărămidă, colțurile stâlpilor au fost rotunjite. Arcadele prezintă în contur câte un șanț cioplit ulterior, fiind urmele montării destul de agresive a tâmplărilor neogotice în 1851. Stâlpul vestic, în axa 1, este realizat în totalitate din cărămizi moderni, folosite cu ocazia renovărilor din anul 1967, legate cu mortar cu adaos de ciment. Acest pilier imită forma stâlpului original: are un șanț în arcadă (în momentul 1967 fără nici un rol), respectiv are și un contrafort asemănător celorlalte stâlpi. Șanțul însă nu este cioplit ulterior în structură, ci și stâlpul era construit astfel. Stâlpul din axa 2' prezintă o cezură structurală verticală la linia îmbinării cu contrafortul, indicând faptul că cele două structuri provin din perioade diferite. Cezura respectivă este în linia șanțului pentru montarea tâmplărilor neogotice, așadar contrafortul este databil la această perioadă. Stâlpii axelor 4, 5', 7, 9, 12' și 14 sunt considerate ca și cele tipice ale acestui portic datorită unității lor structurale și a numărului mare. Stâlpii masivi sunt construiți împreună cu contraforturile lor, despre care s-a crezut în prima fază a cercetării că sunt adaosuri ulterioare. La stâlpul din axa 9 s-a sesizat o refacere cu cărămidă pe latura sudică. Structura stâlpului din axa 15 prezintă cele mai multe reparații; stâlpul este construit din bolovani și cărămizi. Contrafortul stâlpului este un adaos ulterior. În structura arcadei a opta, susținută de stâlpii din axele 14 și 15 apar urmele unor refaceri serioase. Arcada este compusă din două structuri: partea estică a arcadei este realizată din 2 rânduri de cărămidă, iar zona vestică doar din 1, indicând două perioade de construcție; cheia arcului aparține de structura mai nouă, cea vestică. Între cele două structuri s-a creat o fisură destul de amplă. Se presupune că

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

stâlpul din axa 15 și zona estică a arcadei respective s-au păstrat din perioada anterioară momentului 1789, iar stâlpii axelor 2'-14 datează din sfârșitul secolului 18. Este posibil că în faza medievală porticul ar fi avut 12 stâlpi în axele pereților încăperilor AP1-AP11, cu 11 arcade, asemănător șirului de arcade al peretelui AP0/B.

În linia stâlpilor, (mai puțin celui din axa 1) aproximativ în nivelul planșeului etaj, se vede câte un locaș de grindă înzidit cu cărămidă modernă, identificabile ca și urmele grinzilor care au susținut un aruncător, care apare pe releveele și în fotografiile de arhivă. Aruncătorul într-o apă se desfășurase în lungimea fațadei. Zidul etajului prezintă diferite perioade la fel. Zona deasupra stâlpului din axa 1 este reconstruită din cărămidă modernă, reprezentând faza restaurării din anul 1967. Zona deasupra stâlpilor "tipice" este realizată din cărămizi legate cu mortar pe bază de var și nisip, având un aspect foarte unitar. Zona de zid superioară stâlpului din axa 15, considerat medieval, are o structură asemănătoare cu pilierul respectiv, construit din bolovani și cărămizi.

Goluri: pe fațadă nu s-au găsit goluri înzidite. Arcurile de descărcare ale golurilor etaj, construite din cărămizi au forma segmentului de cerc, descrisă la ferestrele etaj al fațadei estice.

Tencuială și izolație: tencuiala fațadei este pe bază de var și nisip, la zonele reconstruite din cărămidă modernă s-a găsit tencuială cu adaos de ciment.

Reprezentări arhivă: releveele din 1964 au documentat tâmplăriile neogotice ale intrărilor în prăvălii. Tâmplăriile erau dotate cu câte patru canaturi dreptunghiulare de ușă decorate cu tăblii. În lunetele arcadelor erau montate panouri de scândură decorate cu ornamente caracteristice stilului neogotic. Desenele respective au redat lunetele într-o stare de degradare destul de avansată. Un alt element important reprezentat în aceste documente este aruncătorul montat în lungimea fațadei, învelit cu țigle solzi. Aruncătorul acoperise parțial stema orașului din 1789, așadar putem data cu precizie în perioada neogotică (1851) a clădirii.

Fațada vestică (axa 1)

Concepția arhitecturală: fațada este foarte asemănătoare cu fațada estică. Se desfășoară pe nivelele parter; etaj și pod, unde are un timpan destul de înalt și ascuțit. În zona parter se găsește doar un singur gol, arcada cu închidere în segment de cerc din treimea sudică, formând accesul lateral în portic dinspre Podul Minciunilor. Nivelul de călcare a porticului este legat cu nivelul străzii prin cinci trepte de piatră. Cele două ferestre etaj, situate la treimile fațadei, sunt dreptunghiulare, cu chenare simple de tencuială. Dinspre pod se văd două goluri mici de lucarne dreptunghiulare, alungite. În zona inferioară, în loc de soclu, s-au folosit rânduri de cărămidă. În zona planșeului etaj se văd trei ancoraje de tiranți, care apar și în releveele arhivă.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): după decaparea totală a tencuiei de pe fațada respectivă, s-a constatat faptul că în afara soclului, zidul a fost reconstruit în întregime în cursul restaurărilor din anii 1960 din cărămizi noi (23,5 x 11,5 x 5,5 cm) legate cu mortar pe bază de nisip și var, cu adaos de ciment. Pe alocuri apar zone construite din cărămidă refolosită.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

J /12 - 4006/91
1059.1/ROL BCR - Cluj

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

Goluri: golurile ferestrelor etaj sunt descărcate cu buiandrugii de cărămidă. Deasupra buiandrugilor se află o grindă de beton armat, care susține și planșeul dintre etaj și pod.

Tencuială și izolație: fațada a fost tencuită cu tencuială pe bază de var și nisip, cu adaos de ciment.

Reprezentări arhivă: pe baza releveelor realizate în anul 1964, fațada a avut un brâu median profilat, realizat din tencuială. Timpanul a fost conturat la fel de un profil decorativ de tencuială. În axa de mijloc a zonei parter a fațadei apare arcada semicirculară decorativă adâncită în planul peretelui. Ferestrele etajului au avut ancadramente de tencuială neoclasiciste cu urechi, realizate în 1789. În timpanul acoperișului erau deschise trei lucarne dreptunghiulare mai mari, dotate cu jaluzele.

Fațada nordică (axa C)

Concepția arhitecturală: fațada se desfășoară pe nivelele parter și etaj. Zidul din zona parter este mult mai gros decât cel de la etaj. Linia îngroșării s-a acoperit cu olane pentru protecția zidului, formând un brâu median. Fațada are o cornișă simplă realizată din tencuială; profilatura cornișei începe de la nivelul închiderii golurilor etaj. La colțul cu corpul B îngroșarea formează un contrafort masiv. În zona parterului se văd cinci ferestre dreptunghiulare. Primele patru ferestre, dinspre încăperile AP2-AP5 sunt foarte înguste, fereastra încăperii AP1 este mai lată. Ferestrele sunt dotate cu gratii moderne. În zona etaj găsim patru goluri de fereastră dreptunghiulară cu suprafețe mai mari decât cele de parter. Axele acestor ferestre nu corespund cu cele ale golurilor de la parter, sunt în linia ferestrelor fațadei de sud. Ferestrele nu au chenare, tâmplăriile sunt mai scunde și mai înguste decât golurile la dispoziție. Foarte probabil și aceste ancadramente au fost schimbate în cursul secolului 19.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă: partea de sub brâu a peretelui este construită din bolovani de râu și cărămizi pentru nivelare. Materialul liant este mortarul pe bază de var cu nisip. Deoarece peste primele patru ferestre parter nu se văd arce de descărcare, se poate presupune că peretele respectiv poartă o cămășuială exterioară relativ groasă. Structura peretelui etaj este mult mai unitară, construită din cărămidă legată cu mortar clasic. Diferențele mari dintre cele două structuri ne indică faptul că brâul acoperă o cezură tehnică orizontală. Contrafortul din colțul cu peretele 7 este întretesut cu cămășuiala zidului, se presupune că a fost construită pentru consolidarea colțului dintre cele două corpuri ale clădirii.

Goluri: peste golul ferestrei AP1 se vede un arc de descărcare în segment de cerc construit din cărămidă. Precizăm faptul că arcul nu acoperă în întregime golul ferestrei. Deasupra ferestrelor AP2-AP5, din cauza cămășuiei masive nu se văd arcele de descărcare care sunt sesizabile în interior. Dinspre AP2 se disting urmele unui gol de intrare înzidit, a cărui structură de descărcare a dispărut total atât din interior cât și din exterior.

Tencuială și izolație: fațada este acoperită cu tencuială pe bază de mortar, care pe alocuri alternează cu zone tencuite cu un material pe bază de ciment.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Reprezentări arhivă: mapa din 1964 conține un releveu interesant despre fațada nordică a clădirii. Pe releveul arhivă apare brâul median, acoperit încă cu țigle solzi. Fațada este reprezentată încă cu cornișa veche, foarte simplă - se deduce faptul că cornișa actuală este rezultatul restaurării din 1967. Parterul este reprezentat cu 6 goluri. Se identifică ușor fereastra lată a încăperii AP1, care a avut o ambrazură adâncă. Golul următor ar fi ușa spre încăperea AP2, a cărui urme înzidite au fost descrise de mai sus. În fața ușii erau amplasate trei trepte de scară, golul era dreptunghiular. Tâmplăria ușii a avut două canaturi și un luminator în partea superioară. Este interesant faptul că golul de fereastră dinspre AP2 nu apare pe desen, deci la data respectivă era încă în stare înzidită. Golurile de fereastră ale încăperilor AP3-AP5 apar cu forma pătrată, sunt reprezentate cu ambrazuri adânci. Un fapt interesant este reprezentarea golului de fereastră a încăperii AP6, care în timpul cercetărilor a fost identificabilă doar dinspre interior, în exterior fiind montate tuburi de instalație electrică și gaz în această zonă. Ferestrele etajului sunt reprezentate cu ambrazuri, având tâmplării simple.

2.1.2. Corp B, fațada vestică (axa 7)

Concepția arhitecturală: fațada se desfășoară pe nivelele parter și etaj. Pe partea parter se deschid trei goluri dreptunghiulare, în axa de mijloc o ușă, iar în axele laterale câte o fereastră. În fața ușii se văd trei trepte de scări din piatră fasonată. În zona etaj se văd două goluri dreptunghiulare de fereastră, cu dimensiuni mai mari, primul în axa ușii, al doilea cu puțin la sud de axa ferestrei din partea stângă. Fațada are o cornișă simplă realizată din tencuială, în continuarea cornișei corpului A.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): după cercetarea de parament s-a descoperit că peretele respectiv a fost reconstruit aproape în totalitate din cărămidă nouă, în cursul restaurărilor din anii 1960. Materialul liant este mortarul pe bază de ciment. În structura construită din cărămidă modernă cu goluri apar trei grinzi de beton armat, cea de mijloc este care susține planșeul dintre parter și etaj. Între structura fațadei și peretele C al corpului A se vede o cezură tehnică care ne indică faptul evident, că fațada este construită ulterior zidului C. La colțul cu casa vecină (nr. 19) s-a păstrat o fâșie din structura originală, formată din bolovani de râu și cărămizi, legate cu mortar pe bază de var.

Goluri: golurile parter, cu închiderea la aceeași nivel, au un buiandrug de beton armat comun. În mod evident toate golurile fațadei aparțin de restaurarea din anii 1960. Deasupra ferestrelor etaj s-a amplasat o altă grindă de beton armat care formează buiandrugul golurilor.

Tencuială și izolație: fațada a fost acoperită cu tencuială cu adaos de ciment.

Reprezentări arhivă: în mapa redactată despre Sibiu din 1964 găsim un releveu despre fațada vestică a casei nr. 20. Releveul prezintă o casă cu parter și etaj, având și un luminator aservind subsolul. Cele mai importante informații care ne furnizează releveul sunt legate de forma acoperișului și a înălțimii strășinei. Se vede foarte bine că acoperișul casei era într-o apă, cu panta în direcția vestică. Coama acoperișului era la un nivel mai coborât decât cel actual, sub coama acoperișului corpului estic al

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

clădirii nr. 22. În axa de mijloc acoperișul învelit cu țigle solzi a avut o lucarnă în formă de ochi. Pe releveu se mai vede și un horn zidit. Nivelul de streășină a clădirii nu este indicată cu cotă, dar se vede foarte clar că este inferior față de streășina casei nr. 19, care nu a fost modificată până acum. Fațada relativ scundă era articulată de un brâu median și o cornișă, foarte probabil ambele au fost trase din tencuială. Zona parter a fațadei a fost decorată cu striuri orizontale.

Zona parter a fațadei a avut trei goluri într-o compoziție destul de incoerentă. În partea nordică se vede un gol dreptunghiular de acces, destul de simplu. Partea sudică a fațadei este dominată de o vitrină dreptunghiulară, alungită, cu tâmplărie de lemn în stilul anilor 1870-1880. Vitrina a avut o intrare dreptunghiulară, cu ferestre. În mod cert această ușă accesa o prăvălie, care după planul alăturat a avut o singură încăpere. Între vitrină și ușa din partea nordică a fațadei era înghesuită gura de aerisire pătrată. Zona de etaj a fațadei a avut o compoziție mai unitară. A avut două ferestre dreptunghiulare, cu chenare realizate probabil din tencuială, încadrând în tipul cu urechi în partea superioară și inferioară. Ferestrele sunt reprezentate cu obloane dotate cu jaluzele.

Fațada nordică (axa F)

Conceptia arhitecturală: fațada se desfășoară pe nivelele subsol, parter, etaj și pod. La nivelul podului, fațada apare ca și un timpan triunghiular înalt. Fațada nu dispune de elemente de articulare arhitecturală. În colțul vestic al fațadei se află un horn cu plan pătrat, deosebit de înalt. Între ușa nordică a BP3 și intrarea în subsol se vede o scară metalică modernă.

În mod ciudat, golurile fațadei indică 5 nivele. Axele golurilor nu corespund. În zona subsol există un gol de ușă dreptunghiular în colțul estic, intrarea în BS1; golul are un toc și un batant de ușă modern, confecționat din fier. Aproape în axa de mijloc se poate vedea un luminator dreptunghiular, cu ancadrament din piatră. Ancadramentul are o cavetă foarte simplă, din punct de vedere stilistic este practic indatabil. Se precizează că dinspre interiorul BS2 se mai văd alte urme de goluri înzidite. În zona parter se află trei goluri. Lângă colțul estic se vede un gol de ușă cu închiderea în segment de cerc. Golul respectiv este înzidit, în fața sa aflându-se trei trepte de scară cioplite în piatră. Este semnificativ că nivelul de călcare indicat de trepte este mai jos cu aproape 30 cm față de nivelul de călcare actual al parterului. În axa de mijloc a fațadei din zona parter se vede un gol de fereastră cu închidere în segment de cerc. Golul este înzidit în partea superioară, fereastra actuală fiind dreptunghiulară. În fața ferestrei s-a montat o gratie modernă de fier. În colțul vestic se află golul de ușă dreptunghiular cu chenar de fier și cu batant de lemn; golul batantului este mai scund decât golul propriu-zis. Nivelul de prag a ușii este la un nivel mai înalt decât pragul ușii înzidite din colțul estic. Dinspre etaj se deschid două goluri dreptunghiulare de fereastră în axele de treime ale fațadei. Podul este iluminat de două lucarne dreptunghiulare.

Rezultatele cercetărilor:

Structura portantă (zidăria): s-a constatat că structura hornului înalt s-a construit ulterior peretelui fațadei, după cum arată cezura verticală dintre cele două structuri. Hornul de cărămidă a fost demontată în timpul lucrărilor. Structura fațadei este neomogenă, prezentând multe urme de goluri înzidite. Peretele fațadei era

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

construită din cărămidă. Se observă că zona superioară a peretelui a fost reconstruit în totalitate din cărămidă modernă, de la nivelul treimii de sus a ferestrelor etaj. Aproximativ de la acest nivel structura hornului menționat era țesut în structura de perete, deci zona superioară a fațadei era construit contemporan cu hornul. Cu puțin mai jos de baza timpanului acoperișului se poate observa marginea planșeului de beton armat. În mod firesc refacerile din cărămidă nouă și planșeul aparțin restaurării din 1967. În colțul vestic a fațadei, la nivelul subsolului, se văd cărămizi amplasate superficial în jurul unei găuri de aerisire modernă. În structura inferioară a peretelui pe alocuri apar și bolovani de râu.

Pe suprafața peretelui casei vecine, nr. 22, se vede o urmă de adosare de perete exact în prelungirea fațadei nordice a clădirii nr. 20. Această amprentă ne indică faptul că în acest colț - colțul nord-estic a casei nr. 20 - acoperișul a fost mai înalt. Pe baza acestui semn se poate deduce că acoperișul inițial al casei a fost într-o apă, cu panta spre vest, fapt confirmat și de releveele arhivă.

Goluri: intrarea actuală în subsol are un buiandrug din grindă metalică, și nu prezintă urme de structură de descărcare istorică. Accesul actual în subsol considerăm rezultatul intervenției din anul 1967. În jurul gurii de aerisire cu ancadrament de piatră se vede un arc de descărcare mult mai lată decât golul, construită din cărămidă. La capetele arcului de descărcare se văd cezuri verticale, care indică faptul că intrarea originală în subsol a fost pe aici. Menționăm faptul că din interior, la est de urma ușii se vede și o nișă cu arc de descărcare din cărămidă, care pe suprafața exterioară a peretelui nu a fost identificată. În zona parterului s-au identificat multe semne de modificări la fel. Golul de ușă înzidit cu cărămidă modernă și tencuită cu ciment, din care porneau trepte de piatră, are un arc de descărcare construit din cărămizi. În axa de mijloc a fațadei se vede o zonă rezidită din cărămidă modernă, limitată de doi cezuri verticale, din care se conturează un gol de fereastră înzidit. Descărcarea golului a fost demontată, însă fereastra se poate contura destul de ușor pe baza schimbării dimensiunilor de cărămidă. În axa ferestrei înzidite se deschide nișa menționată în segment de cerc, cu golul de fereastră dreptunghiular. Pe urma decapărilor se vede faptul că nișa respectivă nu are nici un sistem de descărcare, respectiv că a fost spartă ulterior în structura peretelui. La vest fereastra înzidită, amintită anterior, se vede o naștere de arc de descărcare, construită din cărămidă, care indică un arc în zona actualei ușă parter. Sub nivelul arcului găsim cărămidă de tip mai vechi, așadar considerăm că este urma unui gol dispărut anterior momentului 1967. Actualul gol de ușă are doar o scândură pentru descărcare. Se poate constata faptul că golurile au fost transformate din cauza schimbării nivelului de călcare a parterului casei nr. 20: cu ocazia comasării cu clădirea nr. 21, cu nivel de călcare parter mai ridicat, acesta a fost transpus și la casa mai mică. În cazul ferestrelor etaj transformările sunt și mai evidente, dat fiind faptul că în etaj armonizarea nivelelor de călcare a cauzat intervenții și mai ample. Sub ambele ferestre etaj se văd zone plombate cu cărămidă modernă, indicând faptul că golurile au fost ridicate cu aproximativ 80cm, în mod firesc din cauza nivelului nou de călcare. Ferestrele au primit ca și structură de descărcare buiandrug de cărămidă modernă, la fel și lucarnele podului.

Tencuială și izolație: fațada este acoperită cu o tencuială pe bază de ciment. Pe alocuri s-a păstrat tencuiala veche, pe bază de nisip și var.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

Reprezentări arhivă: despre fațada nordică a corpului B nu dispunem de relevee arhivă, dar reprezentările în plan sau în secțiune a clădirii sunt grăitoare și în acest sens. Pe planul parter al clădirii, realizat în 1964, se văd trei goluri: cea estică fiind golul de acces spre grădină, actualmente fiind în stare înzidită, cu trei trepte de scară. Se pare că golul din mijlocul fațadei este reprezentată în stare înzidită. Pe releveu mai apare un gol de fereastră în axa vestică, aproximativ în locul ușii actuale. Pe o secțiune a clădirii din aceeași set de relevee se vede clar că nivelul strașinei a clădirii era la un nivel mult mai scund decât astăzi, respectiv acoperișul era doar într-o pantă, adosat peretelui mai înalt a clădirii nr. 22.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

J/12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

2.2. Interiorul clădirii

2.2.1. Corp A, încăperea AP0

Caracteristici generale: încăperea AP0, porticul Casei Artelor, este cel mai spectaculos spațiu din clădire. Are un plan dreptunghiular alungit pe direcția est-vest. Dinspre toate direcțiile, porticul este accesibil prin arcade, care dinspre nord au fost transformate în vitrine. În concepția originală, acest spațiu era destinat desfacerii de mărfuri. În starea actuală prezintă anumite modificări arhitecturale și structurale.

Planșeu: spațiul porticului este acoperit cu o boltă semicilindrică cu axa paralelă cu axa longitudinală. Bolta are opt penetrații dinspre arcadele sudice, și una dinspre nord, descoperită cu ocazia cercetării actuale. Penetrația dinspre AP6 a fost acoperită cu o plasă de rabiț și tencuită. Structura penetrației este din cărămidă, caracteristică secolului XIX (cheia bolții este un șir de cărămidă amplasat împănate). Bolta este susținută de stâlpii și arcadele pereților. Bolta este realizată din cărămidă. Zona estică a bolții, între axele 13-15, a fost reconstruită din cărămidă modernă. Cu ocazia cercetărilor s-au descoperit numeroase fisurări, care nu erau vizibile sub tencuială. Starea structurii bolții este precară.

Pardoseală: este realizată din pietre cubice de pavaj stradal. Din pietrele de culoare albă și gri închis s-a realizat un decor care imită planul unei șir de bolți în cruce.

Peretele B

Concepția arhitecturală: este unul din cei mai caracteristici pereți ai clădirii. În perete se găsesc 11 goluri, actualmente cu funcția de vitrină, spre cele 11 spații interioare. Golurile au închideri în segment de cerc. Vitrinele au parapete scunde, sunt protejate cu gratii decorative confecționate în . Golul spre AP7 este intrarea principală în clădire. Poarta are doi batanți din fier, cu geamuri.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă: este o succesiune de stâlpi și arcade în segment de cerc, realizate din cărămizi legate cu mortar pe bază de var și nisip. Se poate observa că parapetul vitrinelor este o structură modernă, din cărămizi cu goluri. Stâlpii prezintă urme de adăugiri și reparații. Zonele laterale ale stâlpilor sunt adăugiri ulterioare, realizate din cărămizi moderne și refolosite. Stâlpii propriu-ziși au o secțiune foarte mică, de 3 sau 4 rânduri de cărămidă, în care pe alocuri apar și bolovani de râu, legați cu mortar pe bază de var. Arcadele au fost dublate: se desprinde o structură interioară și una exterioară, care este de fapt o cămășuială cu proprietate portantă. Arcadele exterioare se întretaie deja cu bolta semicilindrică. Se presupune că bolta se sprijină doar pe arcadele exterioare ale peretelui; această problemă nu a fost clarificată în faza actuală a cercetării. Se poate presupune că arcadele exterioare sunt ulterioare arcașelor din interiorul peretelui, dar nici la această întrebare nu se poate răspunde în faza actuală a studiilor. În colțul estic se vede o cezură tehnică verticală care separă peretele 15 de peretele B. În interiorul cezurii, pe suprafața peretelui 15, se vede o zonă tencuită cu o tencuială pe bază de var, acoperită cu funingine.

Goluri: golurile cu funcțiunea originală de intrare au fost înzidite parțial, în zona de parapet și șpalet, cu cărămizi moderne. Nu s-au păstrat urmele tâmplăriilor vechi sau ale balamalelor.

Tencuială și izolație: peretele și bolta erau acoperite cu tencuială pe bază de nisip și var, cu adaos de ciment.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Peretele 15

Concepția arhitecturală: arcada are închidere în ogivă. Cheia arcului este la o cotă inferioară celei a cheii bolții. Arcada se sprijină pe peretele B, respectiv pe stâlpul din întretăierea axelor A-15.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă: este realizată din cărămidă, în zonele inferioare ale zidăriei apar și bolovani de râu, legați cu mortar pe bază de var și nisip. În structura stâlpului apar urme de reparații și de consolidare: pe suprafața vestică apare o zonă cămășuită, iar spre sud i s-a aplicat un contrafort. În timpul cercetării stâlpului s-a presupus că ar putea să aibă un nucleu de piatră acoperit cu cărămizi. După mai multe sondaje nu s-a găsit stâlpul de piatră. În colțul cu peretele B s-a descoperit o cezură verticală structurală, pe baza căreia se poate presupune că peretele 15 este mai vechi decât zidul B.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu tencuială pe bază de var și nisip, pe alocuri se găsesc zone cu tencuială având adaos de ciment.

Peretele A

Concepția arhitecturală: șirul de 8 arcade este una din cele mai unitare și reprezentative structuri ale clădirii.

Rezultatele cercetărilor au fost descrise în capitolul despre fațada sudică, axa A. Stâlpii prezintă numeroase urme de reparații și adăugiri. Stâlpii sunt într-o stare de conservare destul de proastă.

Peretele 1

Concepția arhitecturală: arcada cu închidere în segment de cerc închide spre vest încăperea.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă: arcada a fost reconstruită în totalitate din cărămidă nouă.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu tencuială pe bază de var și nisip, având un adaos de ciment.

Corp A, încăperea AP1

Caracteristici generale: încăperea are o suprafață relativ restrânsă, având un plan dreptunghiular cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Funcția originală a încăperii a fost cea de magazin de carne. Se presupune în mod întemeiat că inițial încăperea a avut acces doar dinspre portic, se pare că intrarea în sala alăturată este tăiată ulterior.

Planșeu: încăperea este acoperită cu o boltă semicilindrică reconstruită după o boltă care se pare că a fost demontată din motive structurale. Bolta este realizată din cărămizi noi (23,5 x 11,5 x 5,5 cm), legate cu mortar cu adaos de ciment. Tencuiala bolții prezintă de asemenea urme de ciment.

Pardoseală: în timpul cercetării și al lucrărilor pentru pregătirea restaurării s-a desfăcut pardoseala de tip parchet. În zona inferioară a pereților s-au văzut urmele unui pavaj cu lespezi de andezit, care a fost schimbat cu parchetul. Placajul de andezit se mai

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

păstrează în AP7, respectiv în încăperile parter ale corpului B. Sub pavajul de andezit s-a descoperit o placă de beton.

Peretele C

Concepția arhitecturală: în zona superioară a peretelui, în axa de mijloc, se află un gol de fereastră lat, cu ambrazură adâncă. Golul este dreptunghiular, dar interiorul ambrazurii are închidere în segment de cerc. Fereastra are o tâmplărie simplă. Se precizează că pe suprafața peretelui nu sunt vizibile (nici în urme) fereastra și nișa care în cazul celorlalte încăperi apar ori în funcțiune, ori înzidite.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă: peretele a suferit transformări și reparații succesive. A fost construit din bolovani de râu care alternează cu rânduri de cărămidă pentru regularizarea nivelelor de asiză. Se precizează că bolovanii apar mai ales în zona inferioară a peretelui. La ambele colțuri ale peretelui au apărut cezuri verticale care indică faptul că zidul C a fost realizat înaintea pereților 1 și 2. Se presupune că peretele C ar avea două perioade, prima ar fi jumătatea inferioară a peretelui, caracterizată prin folosirea masivă a bolovanilor de râu, a doua perioadă cea superioară, realizată mai ales din cărămizi. Materialul liant este mortarul pe bază de var și nisip. Mai ales la colțuri au apărut plombe de cărămidă modernă, reprezentând reparațiile din anii 1960.

Goluri: în axa de mijloc s-a descoperit urma unei uși înzidite, care însă nu a apărut la studierea fațadei nordice. Asta ar însemna că suprafața exterioară a peretelui a fost cămășuită masiv. Pe suprafața relativ restrânsă a peretelui, ușa înzidită ocupă o zonă destul de întinsă. Golul a fost înzidit cu cărămidă (30,5 x 14 x 5 cm). Forma și structura descărcării golului nu s-au păstrat, dar se poate presupune că aceasta a fost semicirculară. Se vede că închiderea golului a fost întretăiată de fereastră. Cezurile verticale care indică poziția și mărimea golului se întrerup în zona de soclu, indicând eventuale trepte de scară. Ambrazura golului a fost cămășuită cu cărămidă. În conturul golului, mai ales pe suprafața înzidirii, au apărut elemente de metal. Fereastra are un arc de descărcare în segment de cerc realizat din cărămidă (31 x 14 x 5,5 cm). Comparând dimensiunea cărămizilor din înzidire cu cea din arcul de descărcare, se poate presupune întemeiat că au fost realizate contemporan. Se precizează că arcul de descărcare nu cuprinde în totalitate suprafața golului.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu mortar pe bază de var și nisip. Pe alocuri au apărut zone tencuite cu tencuială mai modernă, cu adaos de ciment. Este foarte important că în colțul estic al peretelui pe tencuiala mai veche apar urme de funingine indicând foarte probabil că în această zonă era amplasat un șemineu.

Peretele 2

Concepția arhitecturală: este destul de simplă. La sud de axa de mijloc a peretelui se deschide un gol de ușă dreptunghiular cu proporții caracteristice anilor 1960. Se pare că golul de ușă nu a avut tâmplărie.

Rezultatele cercetărilor

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Structura portantă: este realizată din cărămidă nouă (23,5 x 11,5 x 5,5 cm), materialul liant este pe bază de var și nisip, cu adaos de ciment. Peretele este mai nou decât zidurile B și C, după cum arată cezurile verticale descoperite la colțuri.

Goluri: ușa este descărcată printr-un buiandrug din 3 grinzi de stejar (8 x 12).

Tencuială și izolație: zidul era tencuit cu o tencuială modernă, cu adaos de ciment.

Peretele B

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc se află golul vitrinei, care ocupă aproape în totalitate suprafața peretelui. Golul cu ambrazură are închidere în segment de cerc și un parapet scund.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămidă modernă cu liant modern. Peretele nu este în contact structural cu zidurile din vecinătate.

Goluri: se precizează că arcul de descărcare al golului este realizat din cărămizi de format mai vechi, foarte probabil refofosite.

Tencuială și izolație: zidul era tencuit cu o tencuială modernă, cu adaos de ciment.

Peretele 1

Concepția arhitecturală: suprafața peretelui nu are nici gol, nici elemente de tratare arhitecturală sau decorative.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este construită din cărămidă nouă, materialul liant este pe bază de var și nisip, cu adaos de ciment. Peretele nu este în contact structural cu nici un zid vecin.

Tencuială și izolație: zidul era tencuit cu o tencuială modernă, cu adaos de ciment.

Corp A, încăperea AP2

Caracteristici generale: încăperea are o suprafață relativ restrânsă. Are un plan dreptunghiular cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Funcția originală a încăperii a fost cea de magazin de carne. Se presupune în mod întemeiat că inițial încăperea a avut acces doar dinspre portic, se pare că intrările în sălile alăturate sunt tăiate ulterior.

Planșeu: încăperea este acoperită cu o boltă semicilindrică reconstruită după o boltă care se pare că a fost demontată din motive structurale. Bolta este realizată din cărămizi noi (23,5 x 11,5 x 5,5 cm), legate cu mortar cu adaos de ciment. Tencuiala bolții prezintă de asemenea urme de ciment.

Pardoseală: în timpul cercetării și al lucrărilor pentru pregătirea restaurării s-a desfăcut pardoseala de tip parchet. În zona inferioară a pereților s-au descoperit urmele unui pavaj cu lespezi de andezit, care a fost schimbat cu parchetul. Placajul de andezit se mai păstrează în AP7, respectiv în încăperile parter ale corpului B. Sub pavajul de andezit s-a descoperit o placă de beton.

Peretele C

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

Concepția arhitecturală: peretele are două goluri. La treimea estică, la o cotă de nivel destul de înaltă, se deschide o fereastră dreptunghiulară, îngustă, cu o ambrazură adâncă, având închidere în segment de cerc. În partea vestică a peretelui, într-o poziție mai joasă decât fereastra, se poate vedea o nișă cu închidere în segment de cerc. Se presupune că original nișa era locul opaițului sau al lumânării pe timp de seară. Asemenea nișe sunt foarte frecvente în pivnițele medievale din Transilvania.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): se pare că are două perioade, asemenea peretelui AP1/C. În jumătatea inferioară, peretele este construit mai ales din bolovani de râu, unde apar pe alocuri cărămizi (30,5 x ? 4,5 cm). Jumătatea superioară a peretelui este construită în totalitate din cărămidă. Mortarul este pe bază de var și nisip. Partea superioară a peretelui este în contact structural cu zidurile longitudinale.

Goluri: fereastra și nișa sunt descărcate cu arcuri construite dintr-un șir respectiv dintr-o jumătate de șir de cărămidă (29 x 15 x 5 cm). În axa golului de fereastră s-a descoperit un gol de ușă înzidit cu cărămidă nouă. Forma și structura de închidere a golului de ușă nu s-a păstrat nici în urme. Golul înzidit a apărut și pe suprafața exterioară a peretelui.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 3

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc a peretelui se deschide o ușă dreptunghiulară.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este una rar întâlnită. În zona inferioară a peretelui s-a descoperit un arc de cărămidă în forma segmentului de cerc, care a fost întreținut de golul ușii. Arcul respectiv mai apare în axele 5, 6, 8, 12 și 14. Deoarece corpul de clădire nu are subsol, se presupune că este vorba de o structură pentru consolidarea peretelui. În Sibiu, asemenea arcuri de cărămidă la baza pereților s-au găsit la mai multe clădiri medievale. Peretele și arcul s-au realizat din cărămizi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Peretele este întrețesut cu peretele B și cu zona superioară a peretelui C. La ambele colțuri se observă importante lipsuri de material. În general peretele este într-o stare avansată de degradare. În zona inferioară a peretelui, în colțul nordic, se vede o descărcare din profil metalic (I 12) pentru țevi de apă.

Goluri: ușa se descarcă prin buiandrugi de lemn. Se precizează că în timpul cercetării partea sudică a buiandrugului a fost proptită cu un pop din cauza degradării avansate a structurii. În conturul ușii s-au folosit cărămizi moderne, demonstrând faptul că golul a suferit refaceri ulterioare. Precizăm faptul că golul ușii apare și pe releveul din 1964, este databilă din timpul renovărilor din 1851

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele B

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc se află golul vitrinei, care ocupă aproape în totalitate suprafața peretelui. Golul cu ambrazură are închidere în segment de cerc și un parapet scund.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi de format vechi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Arcada este într-o stare avansată de degradare.

Goluri: arcul de descărcare al golului este din cărămidă. Șpaletul și parapetul sunt din cărămidă nouă, de asemenea zona de plombă deasupra chenarului vitrinei.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 2 a fost prezentat în capitolul AP1/2.

Corp A, încăperea AP3

Caracteristici generale: încăperea are o suprafață relativ restrânsă, având un plan dreptunghiular cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Funcția originală a încăperii a fost cea de magazin de carne. Se presupune în mod întemeiat că inițial încăperea a avut acces doar dinspre portic, se pare că intrările în sălile alăturate au fost tăiate ulterior.

Planșeu: încăperea este acoperită cu o boltă semicilindrică construită din cărămizi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Bolta este acoperită cu o tencuială pe bază de var și nisip. Se pare că bolta este contemporană cu pereții longitudinali ai încăperii.

Pardoseală: în timpul cercetării și al lucrărilor pentru pregătirea restaurării s-a desfăcut pardoseala de tip parchet. În zona inferioară a pereților s-au descoperit urmele unui pavaj cu lespezi de andezit, care a fost schimbat cu parchetul. Placajul de andezit se mai păstrează în AP7, respectiv în încăperile parter ale corpului B. Sub pavajul de andezit s-a descoperit o placă de beton.

Peretele C

Concepția arhitecturală: peretele are două goluri. La treimea estică, la o cotă de nivel destul de înaltă, se deschide o fereastră dreptunghiulară, îngustă, cu o ambrazură adâncă, având închidere în segment de cerc. În partea vestică a peretelui, având o poziție mai joasă decât fereastra, se vede o nișă cu închidere în segment de cerc. Se presupune că original nișa era locul opaițului sau al lumânării pe timp de seară. Asemenea nișe sunt foarte frecvente în pivnițele medievale din Transilvania.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): se pare că are două perioade, asemenea peretelui AP1/C. În jumătatea inferioară, peretele este construit mai ales din bolovani de râu, unde apar pe alocuri cărămizi (30,5 x ? 4,5 cm). Jumătatea superioară a peretelui este construită în totalitate din cărămidă. Mortarul este pe bază de var și nisip. Se observă că în partea estică a peretelui s-a dăltuit un șanț pentru amplasarea unei țevi de apă, care a afectat structura destul de șubredă a zidului. Partea superioară a peretelui este în contact structural cu zidurile longitudinale.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Goluri: nișa și fereastra au arcuri de descărcare construite din cărămidă. Peretele dorsal al nișei este în contact structural cu zidul, indicând faptul că nu este fereastră înzidită, cum s-a crezut la începutul cercetărilor.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment. În colțul estic se observă urme de fum care indică locul unei sobe sau al unui șemineu.

Peretele 4

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc a peretelui se află golul dreptunghiular de ușă spre încăperea AP4. Pe suprafața peretelui nu se văd elemente decorative.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): peretele, într-o stare avansată de degradare, este construit din cărămidă. În partea inferioară a zonei nordice se vede o descărcare a peretelui cu riglă de oțel pentru amplasarea unor țevi de apă. Peretele este în contact structural cu peretele B, la zona inferioară al colțului cu zidul C se vede o cezură tehnică verticală care indică faptul că s-a construit ulterior față de acesta. La colțurile peretelui s-au observat importante lipsuri de material.

Goluri: golul ușii are un buiandrug din doi cornieri. Golul ușii a fost tăiat ulterior, după cum reiese din structura modernă de buiandrug, respectiv din releveele de arhivă. La nord de ușă s-a descoperit un gol de fereastră cu închidere în segment de cerc, fără structură de descărcare. Se presupune că golul înzidit este unul mai nou, foarte probabil din anii 1850.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele B

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc se află golul vitrinei, care ocupă aproape în totalitate suprafața peretelui. Golul cu ambratură are închidere în segment de cerc și un parapet scund.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi de format vechi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Arcada este într-o stare avansată de degradare. Zidul este în contact structural cu pereții din vecinătate.

Goluri: arcul de descărcare al golului este din cărămidă. Șpaletul și parapetul sunt din cărămidă nouă, de asemenea zona de plombă deasupra chenarului vitrinei.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 3 a fost prezentat în capitolul AP2/3.

Corp A, încăperea AP4

Caracteristici generale: încăperea, cu o suprafață relativ restrânsă, are un plan dreptunghiular cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Funcția originală medievală a

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Încăperii a fost cea de magazin de carne. Se presupune în mod întemeiat că inițial încăperea a avut acces doar dinspre portic, se pare că intrările în sălile alăturate au fost tăiate ulterior.

Planșeu: încăperea este acoperită cu o boltă semicilindrică construită din cărămizi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Bolta este acoperită cu o tencuială pe bază de var și nisip. Se pare că bolta este contemporană cu pereții longitudinali ai încăperii.

Pardoseală: în timpul cercetării și al lucrărilor pentru pregătirea restaurării s-a desfăcut pardoseala de tip parchet. În zona inferioară a pereților s-au dezvelit urmele unui pavaj cu lespezi de andezit, care a fost schimbat cu parchetul. Placajul de andezit se mai păstrează în AP7, respectiv în încăperile parter ale corpului B. Sub pavajul de andezit s-a descoperit o placă de beton.

Peretele C

Concepția arhitecturală: peretele are două goluri. La treimea estică, la o cotă de nivel destul de înaltă, se deschide o fereastră dreptunghiulară, îngustă, cu o ambrazură adâncă, având o închidere în segment de cerc. În partea vestică a peretelui, într-o poziție mai joasă decât fereastra, se observă o nișă cu închidere în segment de cerc. Se presupune că inițial în nișă se plasa opaițul sau lumânarea pe timp de seară. De fapt, acest sistem de iluminare a camerei se observă în toate încăperile parter ale corpului A.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): se pare că are două perioade, asemenea peretelui AP1/C. În jumătatea inferioară, peretele este construit mai ales din bolovani de râu, unde apar pe alocuri cărămizi (30,5 x ? 4,5 cm). Jumătatea superioară a peretelui este construită în totalitate din cărămidă. Mortarul este pe bază de var și nisip. Se observă că în partea estică a peretelui s-a dăltuit un șanț pentru amplasarea unei țevi de apă, care a afectat structura destul de șubredă a zidului. Partea superioară a peretelui este în contact structural cu zidurile longitudinale.

Goluri: nișa și fereastra au arcuri de descărcare construite din cărămidă. Peretele dorsal al nișei este în contact structural cu zidul, indicând faptul că nu este fereastră înzidită, cum s-a crezut la începutul cercetărilor.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment. În colțul estic se observă urme de fum care indică locul unei sobe sau al unui șemineu.

Peretele 5

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc a peretelui se află golul dreptunghiular de ușă spre încăperea AP4. Pe suprafața peretelui nu se văd elemente decorative.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): peretele, într-o stare avansată de degradare, este construit din cărămidă. La partea inferioară a zonei nordice se vede o descărcare a peretelui cu riglă de oțel pentru amplasarea unor țevi de apă. Și în acest zid s-a descoperit urma unui arc de descărcare din cărămidă la baza structurii, care consolida zidul. Peretele este în contact structural cu pereții din vecinătate, însă la colțuri s-au observat importante lipsuri de material. Zona inferioară a zidului din partea sudică este în stare foarte gravă, cărămizile pur și simplu nu au nici un fel de material liant.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

Goluri: golul ușii are un buiandrug din doi cornieri. Golul ușii apare și în releveele de arhivă din 1964, se pare că datează din 1851.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele B

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc se află golul vitrinei, care ocupă aproape în totalitate suprafața peretelui. Golul cu ambrazură are închidere în segment de cerc și un parapet scund.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi de format vechi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Arcada este într-o stare avansată de degradare. Peretele este în contact structural cu pereții din vecinătate, însă la colțuri s-au observat importante lipsuri de material.

Goluri: arcul de descărcare al golului este din cărămidă. Șpaletul și parapetul sunt din cărămidă nouă, de asemenea zona de plombă deasupra chenarului vitrinei.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 4 s-a prezentat în capitolul AP3/4.

Corp A, încăperea AP5

Caracteristici generale: încăperea cu o suprafață relativ restrânsă are un plan dreptunghiular, cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Funcția originală a încăperii a fost cea de magazin de carne. Se presupune în mod întemeiat că inițial încăperea a avut acces doar dinspre portic, se pare că intrările în sălile alăturate au fost tăiate ulterior. Precizăm faptul că pe releveul din 1964 apare un zid în interiorul încăperii, paralel cu peretele 6, care a susținut scara construită în 1851. În timpul cercetărilor nu s-a găsit nici o urmă a acestui zid.

Planșeu: încăperea este acoperită cu o boltă semicilindrică construită din cărămizi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Bolta este acoperită cu o tencuială pe bază de var și nisip. Se pare că bolta este contemporană cu pereții longitudinali ai încăperii.

Pardoseală: în timpul cercetării și al lucrărilor pentru pregătirea restaurării s-a desfăcut pardoseala de tip parchet. În zona inferioară a pereților s-au descoperit urmele unui pavaj cu lespezi de andezit, care a fost schimbat cu parchetul. Placajul de andezit se mai păstrează în AP7, respectiv în încăperile parter ale corpului B. Sub pavajul de andezit s-a descoperit o placă de beton.

Peretele C

Concepția arhitecturală: peretele are două goluri. La treimea estică, la o cotă de nivel destul de înaltă, se deschide o fereastră dreptunghiulară, îngustă, cu o ambrazură adâncă, având o închidere în segment de cerc. În partea vestică a peretelui, într-o poziție mai joasă decât fereastra, se vede o nișă cu închidere în segment de cerc. Se presupune că inițial în nișă se plasa opaițul sau lumânarea pe timp de seară. Este foarte important că în această

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

cameră, în colțul estic al peretelui, s-a păstrat hornul de cărămidă al șemineului demontat. Este semnificativ că hornul se află în colțul în care, în celelalte încăperi, tencuiala păstrează urme de fum.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): se pare că are două perioade, asemenea peretelui AP1/C. În jumătatea inferioară, peretele este construit mai ales din bolovani de râu, unde apar pe alocuri cărămizi (30,5 x ? 4,5 cm). Jumătatea superioară a peretelui este construită în totalitate din cărămidă. Mortarul este pe bază de var și nisip. Hornul este construit din cărămidă, neavând în momentul de față nici o structură de sprijin. Se precizează că în structura peretelui s-a introdus o țevă de apă care slăbește semnificativ structura portantă. Partea superioară a peretelui este în contact structural cu zidurile longitudinale.

Goluri: golul de fereastră și nișa au arcuri de descărcare construite din cărămidă.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 6

Concepția arhitecturală: în partea sudică a peretelui se află golul de intrare în încăperea AP6. În colțul nordic se poate vedea hornul menționat.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi legate cu mortar pe bază de var. În partea inferioară a peretelui se vede arcul de consolidare, construit din 1,5 rânduri de cărămidă, întretăiat de golul ușii. Peretele se află într-o stare avansată de degradare. Zidul este întretesut cu pereții învecinați.

Goluri: golul de ușă se descarcă printr-un buiandrug de cărămidă de 2 rânduri.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele B

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc se află golul vitrinei, care ocupă aproape în totalitate suprafața peretelui. Golul cu ambrazură are închidere în segment de cerc și un parapet scund.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi de format vechi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Arcada este într-o stare avansată de degradare.

Goluri: arcul de descărcare al golului este din cărămidă. Șpaletul și parapetul sunt din cărămidă nouă, de asemenea zona de plombă deasupra chenarului vitrinei.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 5 a fost prezentat în capitolul AP4/5.

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J/12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Corp A, încăperea AP6

Caracteristici generale: încăperea, cu o suprafață relativ restrânsă, are un plan dreptunghiular cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Funcția originală, medievală, a încăperii a fost cea de magazin de carne. Se presupune în mod întemeiat că inițial încăperea a avut acces doar dinspre portic, se pare că intrările în sălile alăturate au fost deschise ulterior. Pe baza releveului din 1964 în interiorul încăperii era montată scara etaj, construită cu ocazia renovărilor neogotice din 1851.

Planșeu: încăperea este acoperită cu o boltă semicilindrică construită din cărămizi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Bolta este acoperită cu o tencuială pe bază de var și nisip; după analizele de mortar s-a constatat că materialul este diferit de tencuielile bolților din încăperile învecinate. Dimensiunile de cărămidă ale bolții (29 x 15 x 6cm) diferă de mărimile cărămizilor pereților longitudinali ai încăperii, confirmând teoria că bolta a fost reconstruită cu ocazia restaurărilor din 1967, când scara din interiorul AP6, realizată în 1851, a fost demontată.

Pardoseală: în timpul cercetării și al lucrărilor pentru pregătirea restaurării s-a desfăcut pardoseala de tip parchet. În zona inferioară a pereților s-au dezvelit urmele unui pavaj cu lespezi de andezit, care a fost schimbat cu parchetul. Placajul de andezit se mai păstrează în AP7, respectiv în încăperile parter ale corpului B. Sub pavajul de andezit s-a descoperit o placă de beton.

Peretele C

Concepția arhitecturală: în momentul începerii cercetărilor, peretele nu a prezentat goluri sau urme de tratare arhitecturală. Se precizează faptul că în spatele peretelui se află contrafortul fațadei nordice, care a acoperit golurile inițiale.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): se pare că are două perioade, asemenea peretelui AP1/C. În jumătatea inferioară, peretele este construit mai ales din bolovani de râu, unde apar pe alocuri cărămizi (30,5 x ? 4,5 cm). Jumătatea superioară a peretelui este construită în totalitate din cărămidă. Mortarul este pe bază de var și nisip. Este important de precizat că asizele de cărămidă încep la cota de nivel la care se află baza golurilor dezvelite. Se menționează că în structura peretelui s-a introdus o țeavă de apă care slăbește semnificativ structura portantă. Partea superioară a peretelui este în contact structural cu zidurile longitudinale.

Goluri: s-au găsit golurile caracteristice peretelui C din încăperile descrise anterior. În cazul acesta, golurile au fost înzidite până la planul peretelui. În mod inedit, aici fereastra este în axa vestică și nișa în cea estică. Fereastra și nișa au forme asemănătoare celor anterior amintite, dar nișa nu posedă arc de descărcare.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment. În colțul estic se observă urme de fum care indică locul unei sobe sau al unui șemineu.

Peretele 8

Concepția arhitecturală: în zona sudică a peretelui se află golul de intrare spre încăperea AP7.

Rezultatele cercetărilor

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

Structura portantă (zidăria): a fost construită din cărămidă. În zona de bază se vede arcul de consolidare din cărămidă amintit în cazul mai multor pereți. Arcul este întretăiat de ușă, care în mod sigur a fost tăiată ulterior în structura peretelui. Peretele este întrețesut cu pereții din vecinătate. La colțuri apar numeroase lipsuri de material, iar zidul este într-o stare precară.

Goluri: pe latura estică a peretelui s-a montat un tablou electric. Golul tabloului străpunge de fapt grosimea zidului, și apare ca gol fără descărcare în structura peretelui. Golul ușii are o descărcare printr-un buiandrug de lemn.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele B

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc se află golul vitrinei, care ocupă aproape în totalitate suprafața peretelui. Golul cu ambrazură are o închidere în segment de cerc și un parapet scund.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi de format vechi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Arcada este într-o stare avansată de degradare.

Goluri: arcul de descărcare al golului este din cărămidă. Șpaletul și parapetul sunt din cărămidă nouă, de asemenea zona de plombă deasupra chenarului vitrinei.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 6 s-a descris în capitolul AP5/6.

Corp A, încăperea AP7

Caracteristici generale: încăperea, cu o suprafață relativ restrânsă, are un plan dreptunghiular cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Funcția originală a încăperii a fost cea de magazin de carne. Se presupune în mod întemeiat că inițial încăperea a avut acces doar dinspre portic, se pare că intrările în sălile alăturate au fost tăiate ulterior.

Planșeu: încăperea este acoperită cu o boltă semicilindrică construită din cărămizi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Bolta este acoperită cu o tencuială pe bază de var și nisip. Se pare că bolta este contemporană cu pereții longitudinali ai încăperii.

Pardoseală: încăperea a fost pavată cu lespezi de andezit în timpul restaurării din 1967.

Peretele C

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc a peretelui se vede golul de intrare în corpul B.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): zona inferioară este o structură mixtă din bolovani de râu și cărămidă, zona superioară este din cărămidă. Se observă multe cămășuieli și reparații ulterioare, mai ales în zona superioară.

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

40-264-435489

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

Goluri: ușa are un buiandrug format din patru cornieri. Lângă peretele estic se vede urma unui arc de descărcare, foarte probabil rămășița ferestrei înzidite și transformate.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de ciment.

Peretele 9

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc se vede un gol dreptunghiular de ușă, care nu apare în releveele de arhivă.

Rezultatele cercetărilor:

Structura portantă (zidăria): este construită din cărămidă, cu mortar pe bază de var și nisip. Zidul este într-o stare precară. Colțul inferior nordic al peretelui este descărcat printr-o riglă de profil / pentru amplasarea unor țevi de apă.

Goluri: ușa este descărcată printr-un buiandrug de cornier.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele B

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc a peretelui se află intrarea principală a clădirii. Poarta are doi batanți de fier cu geamuri. Golul cu ambrazură are închidere în segment de cerc.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi de format vechi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Arcada este într-o stare avansată de degradare.

Goluri: arcul de descărcare al golului este din cărămidă. Șpaletul este din cărămidă nouă.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 8 a fost descris în capitolul AP6/8.

Corp A, încăperea AP8

Caracteristici generale: încăperea cu o suprafață relativ restrânsă are un plan dreptunghiular cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Funcția originală a încăperii a fost cea de magazin de carne. Se presupune în mod întemeiat că inițial încăperea a avut acces doar dinspre portic, se pare că intrările în sălile alăturate au fost tăiate ulterior.

Planșeu: încăperea este acoperită cu o boltă semicilindrică construită din cărămizi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Bolta este acoperită cu o tencuială pe bază de var și nisip. Se pare că bolta este contemporană cu pereții longitudinali ai încăperii.

Pardoseală: în timpul cercetării și al lucrărilor pentru pregătirea restaurării s-a desfăcut pardoseala de tip parchet. În zona inferioară a pereților s-au descoperit urmele unui pavaj cu lespezi de andezit, care a fost schimbat cu parchetul. Placajul de andezit se mai păstrează în AP7, respectiv în încăperile parter ale corpului B. Sub pavajul de andezit s-a descoperit o placă de beton.

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

Peretele C

Concepția arhitecturală: pe suprafața peretelui se văd două nișe. Nișa din axa estică este urma înzidită a ferestrei descrise în cazul încăperilor AP2, AP3, AP4 și AP5, iar cealaltă nișă, din axa de vest, este cea pentru amplasarea lumânării.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): se pare că are două perioade, asemenea peretelui AP1/C. În jumătatea inferioară, peretele este construit mai ales din bolovani de râu, unde apar pe alocuri cărămizi (30,5 x ? 4,5 cm). Jumătatea superioară a peretelui este construită în totalitate din cărămidă. Mortarul este pe bază de var și nisip. Partea superioară a peretelui este în contact structural cu zidurile longitudinale.

Goluri: golurile au arcuri de descărcare din cărămidă.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment. În colțul estic se observă urme de fum, indicând faptul că în această zonă a existat un horn, demontat ulterior.

Peretele 12

Concepția arhitecturală: în axa nordică a peretelui se vede un gol de ușă dreptunghiular care nu apare în releveele de arhivă.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi legate cu mortar pe bază de var și nisip. Și în acest caz apare arcul de consolidare a zidăriei, dar cu o anvergură mai mică decât în cazurile anterioare. Peretele este în contact structural cu zidurile învecinate.

Goluri: ușa are un buiandrug din cornier.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele B

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc se află golul vitrinei, care ocupă aproape în totalitate suprafața peretelui. Golul cu ambrazură are o închidere în segment de cerc și un parapet scund.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi de format vechi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Arcada este într-o stare avansată de degradare.

Goluri: arcul de descărcare al golului este din cărămidă. Șpaletul și parapetul sunt din cărămidă nouă, de asemenea zona de plombă deasupra chenarului vitrinei.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 9 s-a descris în capitolul AP7/9.

Corp A, încăperea AP9

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

Caracteristici generale: Încăperea cu o suprafață relativ restrânsă are un plan dreptunghiular cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Funcția originală a încăperii a fost cea de magazin de carne. Se presupune în mod întemeiat că inițial încăperea a avut acces doar dinspre portic, se pare că intrările în sălile alăturate au fost tăiate ulterior.

Planșeu: încăperea este acoperită cu o boltă semicilindrică construită din cărămizi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Bolta este acoperită cu o tencuială pe bază de var și nisip. Se pare că bolta este contemporană cu pereții longitudinali ai încăperii.

Pardoseală: în timpul cercetării și al lucrărilor pentru pregătirea restaurării s-a desfăcut pardoseala de tip parchet. În zona inferioară a pereților s-au dezvelit urmele unui pavaj cu lespezi de andezit, care a fost schimbat cu parchetul. Placajul de andezit se mai păstrează în AP7, respectiv în încăperile parter ale corpului B. Sub pavajul de andezit s-a descoperit o placă de beton.

Peretele C

Concepția arhitecturală: pe suprafața peretelui se văd două nișe. Nișa din axa estică este urma înzidită a ferestrei descrise în cazul încăperilor AP2, AP3, AP4 și AP5, iar cealaltă nișă, din axa de vest, este cea pentru amplasarea lumânării.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): se pare că are două perioade, asemenea peretelui AP1/C. În jumătatea inferioară, peretele este construit mai ales din bolovani de râu, unde apar pe alocuri cărămizi (30,5 x ? 4,5 cm). Jumătatea superioară a peretelui este construită în totalitate din cărămidă. Mortarul este pe bază de var și nisip. Partea superioară a peretelui este în contact structural cu zidurile longitudinale. Este important de semnalat că în zona inferioară a peretelui se află un arc de cărămidă (29 x 15 x 4,5) pentru consolidarea peretelui. Din păcate, această zonă este afectată de o intervenție ulterioară pentru mascarea în perete a unei țevi de apă, care a alterat mult starea zidăriei.

Goluri: fereastra are un arc de descărcare din cărămidă. Nișa nu are descărcare.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment. În colțul estic se observă urme de fum, indicând faptul că în această zonă a existat un horn, demontat ulterior.

Peretele 13

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc a peretelui se vede golul de intrare în încăperea AP10. Golul pare a fi unul mai vechi, fiindcă apare pe releveele arhivă din 1964.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este construită din cărămizi legate cu mortar pe bază de var și nisip. În zona inferioară, spre nord, peretele se descarcă printr-o riglă de oțel cu profil I pentru amplasarea unor țevi de apă.

Goluri: ușa are un buiandrug de lemn; pe baza releveelor arhivă se pare că golul a fost deschis cu ocazia renovărilor din 1851.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele B

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc se află golul vitrinei, care ocupă aproape în totalitate suprafața peretelui. Golul cu ambrazură are o închidere în segment de cerc și un parapet scund.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi de format vechi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Arcada este într-o stare avansată de degradare.

Goluri: arcul de descărcare al golului este din cărămidă. Șpaletul este din cărămidă nouă, de asemenea zona de plombă deasupra chenarului vitrinei.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 12 s-a prezentat în capitolul AP8/12.

Corp A, încăperea AP10

Caracteristici generale: încăperea cu o suprafață relativ restrânsă are un plan dreptunghiular cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Funcția medievală a încăperii a fost cea de magazin de carne. Se presupune în mod întemeiat că inițial încăperea a avut acces doar dinspre portic, se pare că intrările în sălile alăturate au fost tăiate ulterior.

Planșeu: încăperea este acoperită cu o boltă semicilindrică construită din cărămizi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Bolta este acoperită cu o tencuială pe bază de var și nisip. Se pare că bolta este contemporană cu pereții longitudinali ai încăperii.

Pardoseală: în timpul cercetării și al lucrărilor pentru pregătirea restaurării s-a desfăcut pardoseala de tip parchet. În zona inferioară a pereților s-au descoperit urmele unui pavaj cu lespezi de andezit, care a fost schimbat cu parchetul. Placajul de andezit se mai păstrează în AP7, respectiv în încăperile parter ale corpului B. Sub pavajul de andezit s-a descoperit o placă de beton.

Peretele C

Concepția arhitecturală: pe suprafața peretelui se văd două nișe. Nișa din axa estică este urma înzidită a ferestrei descrise în cazul încăperilor AP2, AP3, AP4 și AP5, iar cealaltă nișă, din axa de vest, este cea pentru amplasarea lumânării.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): se pare că are două perioade, asemenea peretelui AP1/C. În jumătatea inferioară, peretele este construit mai ales din bolovani de râu, unde apar pe alocuri cărămizi (30,5 x ? 4,5 cm). Jumătatea superioară a peretelui este construită în totalitate din cărămidă. Mortarul este pe bază de var și nisip. Partea superioară a peretelui este în contact structural cu zidurile longitudinale. Zona inferioară a peretelui este afectată de șanțul săpat ulterior pentru o țevă de apă.

Goluri: nișa și fereastra au arcuri de descărcare construite din cărămizi, legate cu mortar pe bază de var.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805 Fax:

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment. În colțul estic se văd urme de fum, indicând faptul că în această zonă a fost un horn demontat.

Peretele 14

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc a peretelui se află o ușă dreptunghiulară.
Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este în stare de conservare destul de proastă, are fisurări destul de grave. Este semnificativ că în acest perete, în zona inferioară, se află un arc de consolidare construit din cărămidă, care a apărut și în celelalte cazuri. În colțul nordic, în zona de la bază, în perete există o riglă de oțel montată ulterior realizării peretelui, pentru descărcarea unei găuri pentru țevi de apă.

Goluri: ușa are un buiandrug de lemn format din trei scânduri. Acest buiandrug slab este una din principalele cauze ale fisurilor.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele B

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc se află golul vitrinei, care ocupă aproape în totalitate suprafața peretelui. Golul cu ambrazură are o închidere în segment de cerc și un parapet scund.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi de format vechi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Arcada este într-o stare avansată de degradare.

Goluri: arcul de descărcare al golului este din cărămidă. Șpaletul este din cărămidă nouă, de asemenea zona de plombă deasupra chenarului vitrinei.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 13 s-a descris în capitolul AP9/13.

Corp A, încăperea AP11

Caracteristici generale: încăperea cu o suprafață relativ restrânsă are un plan dreptunghiular cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Funcția originală a încăperii a fost cea de magazin de carne. Se presupune în mod întemeiat că inițial încăperea a avut acces doar dinspre portic, se pare că intrarea în sala alăturată a fost tăiată ulterior. Încăperea AP11 este cea în care s-au descoperit cele mai multe goluri înzidite ulterior.

Planșeu: încăperea este acoperită cu o boltă semicilindrică construită din cărămizi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Bolta este acoperită cu o tencuială pe bază de var și nisip. Se pare că bolta este contemporană cu pereții longitudinali ai încăperii.

Pardoseală: în timpul cercetării și al lucrărilor pentru pregătirea restaurării s-a desfăcut pardoseala de tip parchet. În zona inferioară a pereților s-au descoperit urmele unui pavaj cu lespezi de andezit, care a fost schimbat cu parchetul. Placajul de andezit se mai

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

păstrează în AP7, respectiv în încăperile parter ale corpului B. Sub pavajul de andezit s-a descoperit o placă de beton.

Peretele C

Concepția arhitecturală: pe suprafața peretelui se văd două nișe. Nișa din axa estică este urma înzidită a ferestrei descrise în cazul încăperilor AP2, AP3, AP4 și AP5, iar cealaltă nișă, din axa de vest, este cea pentru amplasarea lumânării.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): se pare că are două perioade, asemenea peretelui AP1/C. În jumătatea inferioară, peretele este construit mai ales din bolovani de râu, unde apar pe alocuri cărămizi (30,5 x ? 4,5 cm). Jumătatea superioară a peretelui este construită în totalitate din cărămidă. Mortarul este pe bază de var și nisip. Partea superioară a peretelui este în contact structural cu zidurile longitudinale. Peretele este într-o stare proastă de conservare, agravată și de faptul că în partea inferioară a fost săpat un șanț pentru o conductă de apă.

Goluri: fereastra și nișa au arcuri de cărămidă pentru descărcare. Arcul de descărcare al nișei este - în mod interesant - din cărămizi în poziție culcată. Cea mai interesantă descoperire a cercetării acestei încăperi este un gol de aerisire a subsolului casei vecine, nr. 22. Golul dreptunghiular este poziționat în partea inferioară a peretelui. Are un buiandrug de piatră cioplită, care nu posedă elemente stilistice. Golul are un ancadrament de lemn cu muchii teșite - lemnul ar putea fi folosit pentru o eventuală mostră în vederea datării dendrocronologice. În ancadrament s-a montat o gratie de fier. Este foarte ciudat ca gura de aerisire a unei alte clădiri să fie situată în interiorul casei, și fără date mai precise de arhivă nu se poate da o explicație viabilă. Se poate presupune că încăperea s-a aflat în uzul îndelungat al proprietarului casei vecine. Se precizează că golul respectiv este vizibil și dinspre subsolul vecin. Cu ocazia cercetării, în gol s-au găsit fragmente de ziar din anii 1920. În colțul estic al peretelui s-a descoperit o gaură de horn, fără structură de descărcare.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment. În colțul estic se observă urme de fum, indicând faptul că în această zonă a existat un horn, demontat ulterior.

Peretele 15

Concepția arhitecturală: peretele are un gol de fereastră în partea nordică. Fereastra are o tâmplărie modernă.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din bolovani de râu și cărămidă în zona inferioară, respectiv din cărămidă în partea superioară, legate cu mortar pe bază de var și nisip. Peretele este într-o stare precară de conservare, mai ales din cauza buiandrugului slab deasupra golului de fereastră.

Goluri: fereastra are un buiandrug format din scânduri. La nord de această fereastră s-a dezvelit un gol înzidit de fereastră. Golul are o închidere în segment de cerc, format din două rânduri de cărămidă culcată. Golul a fost înzidit dinspre exterior.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805 Fax:

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Se precizează faptul că descărcarea golului dinspre exterior este un buiandrug de cărămidă.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele B

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc se află golul vitrinei, care ocupă aproape în totalitate suprafața peretelui. Golul cu ambrazură are o închidere în segment de cerc și un parapet scund.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este realizată din cărămizi de format vechi (30 x 15 x 6 cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Arcada este într-o stare avansată de degradare.

Goluri: arcul de descărcare al golului este din cărămidă. Șpaletul este din cărămidă nouă, de asemenea zona de plombă deasupra chenarului vitrinei.

Tencuială și izolație: peretele era acoperit cu o tencuială pe bază de var și nisip. Pe alocuri se vede o tencuială cu adaos de ciment.

Peretele 14 s-a descris în capitolul AP10/14.

2.2.2 Corp B, încăperea B51

Caracteristici generale: încăperea foarte îngustă are un plan ușor trapezoidal, alungit pe direcția nord-sud. Este intrarea actuală a subsolului.

Planșeu: încăperea are un planșeu drept din grinzi alăturate, poziționate perpendicular pe axa longitudinală. Tipul respectiv de planșeu, conform literaturii de specialitate, este caracteristic secolului 19.

Pardoseală: încăperea are o pardoseală cimentată.

Peretele F

Concepția arhitecturală: peretele se constituie numai dintr-un șpalet dinspre vest construit din cărămidă. Suprafața respectivă este ocupată aproape în totalitate de golul dreptunghiular al ușii.

Peretele 11

Concepția arhitecturală: peretele nu are nici goluri, nici elemente de tratare arhitecturală.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este construită din cărămizi legate cu mortar pe bază de var și nisip. Pe partea estică, în zona inferioară a peretelui, se poate vedea un mic arc de descărcare pentru o conductă de canalizare.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

Peretele E

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Concepția arhitecturală: actualmente peretele nu are nici goluri, nici elemente de tratare arhitecturală.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): Este construit din cărămizi moderne legate cu mortar pe bază de ciment. În partea superioară a peretelui se vede un arc de descărcare construit din cărămidă de format vechi, acoperit de planșeul actual. Există presupuneri că arcul este urma unei intrări directe în încăperea SB3, și a fost înzidită cu ocazia construirii pereților pentru susținerea bolții, spațiu care a fost umplut.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

Peretele 10

BS2. Concepția arhitecturală: în partea estică se vede golul dreptunghiular de intrare în

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): peretele este realizat din cărămidă, pe alocuri apar bolovani de râu, materialul liant fiind mortarul pe bază de var și nisip.

Goluri: ușa era îngustată cu ocazia restaurărilor din 1967, cu un buiandrug de stejar susținut de zidărie modernă.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

Corp B, încăperea SB2

Caracteristici generale: încăperea are un plan dreptunghiular cu axa longitudinală pe direcția nord-sud. Actualmente este cea mai spațioasă încăperea a subsolului.

Planșeu: încăperea poartă o boltă semicilindrică cu o penetrație dinspre intrarea actuală. Bolta s-a construit din cărămizi legate cu mortar pe bază de var. Există presupuneri bine bazate că original încăperea a format o sală unitară cu actuala SB1, având ca și planșeu o boltă în prelungirea bolții SB3.

Pardoseală: încăperea are o pardoseală de ciment.

Peretele F

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc a peretelui se află un gol de aerisire cu un ancadrament dreptunghiular din piatră cioplită.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): peretele este realizat din cărămidă, pe alocuri apar bolovani de râu, materialul liant este mortarul pe bază de var și nisip. Peretele este în contact structural cu pereții învecinați.

Goluri: În cursul cercetărilor s-a descoperit că golul de fereastră este de fapt golul original de intrare, cu un arc de descărcare realizat din cărămizi culcate, așezate în segment de cerc. Este foarte probabil că golul a fost înzidit parțial concomitent cu realizarea spațiului SB1. La est de gol s-a descoperit un gol de fereastră înzidit. Golul a avut o închidere în segment de cerc, construit din cărămizi culcate. La vest de axa de mijloc se poate observa o gaură circulară în perete, aplicată pentru instalația de

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

încălzire. Sub gaură se vede o zonă plombată, urma unui gol astupat cu cărămidă modernă. Ambele goluri sunt relativ recente.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

Peretele 10

Concepția arhitecturală: peretele are un gol de acces dreptunghiular în partea sudică. Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): zidăria peretelui care susține bolta este destul de unitară, construită din cărămidă de format 30,5 x 14 x 5,5cm, legate cu mortar pe bază de var și nisip. Peretele este întretesut cu pereții învecinați.

Goluri: accesul din SB1 este îngustată cu un buiandrug de stejar susținut de cărămizi moderne. Ușa are un toc de lemn, fără canat.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

Peretele E

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc a peretelui se află intrarea în încăperea BS3. La vest de intrare se mai vede o nișă parțial înzidită. Structura peretelui se va descrie mai detaliat în capitolul SB3/E.

Rezultatele cercetărilor

Goluri: ușa cu toc de lemn și fără canat are un buiandrug de grindă metalică.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

Peretele 7

Concepția arhitecturală: peretele nu are nici goluri, nici elemente de tratare arhitecturală.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este construită din cărămidă și bolovani de râu legate cu mortar pe bază de var. Zona inferioară a peretelui este zidită din cărămizi de format 29,5 x 14,5 x 4cm, iar bolta, prezentând o perioadă ulterioară a fost construită din cărămidă de mărimea 30,5 x 14 x 5,5cm. În colțul sudic se vede un arc de descărcare pentru o conductă de canalizare; arcul este acoperit parțial de peretele E, ulterior primei faze a peretelui, dar contemporan cu bolta.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

Corp B, încăperea SB3

Caracteristici generale: original, această încăpere era cea mai spațioasă din subsol, dar un spațiu închis construit în colțul nord-estic al BS3 i-a micșorat suprafața. Spațiul închis în cauză, cu un plan dreptunghiular este realizat ulterior pereților încăperii, din cărămidă modernă, având în interior doar umplutură. Se pare că a fost realizat pentru

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

sprijinirea unui plombe în boltă, respectiv pentru rezemarea scării vechi între parter și etaj, care s-a situat în această axă.

Planșeu: Încăperea are o boltă semicilindrică cu axa nord-sud, construită din cărămizi legate cu mortar pe bază de var și nisip. Dinspre peretele 11 se vede o penetrație de boltă indicând un gol spre subsolul casei vecine, nr. 22. Precizăm faptul că dinspre subsolul vecin nu apare nici o urmă de gol corespunzător. Bolta a suferit multe transformări. Partea nordică a bolții a fost reconstruită în totalitate din cărămidă modernă, fiind susținută de peretele 7 și construcția umplută. În partea sudică se vede o plombă mai mică, tot din cărămidă nouă, aproape de peretele 7. Plomba s-a creat prin urma înzidirii unui gol tăiat ulterior în boltă pentru conducerea unor țevi de instalație. În colțul sud-vestic a încăperii se vede o penetrație de boltă înzidită, de dimensiuni apreciabile, care se pare că a fost creată pentru amplasarea unor scări interioare între subsol și parter. Penetrația a avut o închidere în segment de cerc format de arcul de descărcare construit din cărămidă de format (29,5 x 14,5 x 4cm). Golul a fost înzidit cu cărămidă de mărimea 14,5 x 5 x ?cm. Bolta a fost tencuită cu tencuială pe bază de ciment.

Pardoseală: încăperea are o pardoseală de ciment.

Peretele E

Concepția arhitecturală: peretele are un gol dreptunghiular de acces spre încăperea SB2. Golul are o tâmplărie simplă caracteristică anilor 1960, momentan nu are canat.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este neomogenă. În partea superioară a peretelui se vede un arc de cărămidă (30,5 x 14 x 5,5cm), care pare a fi construit ulterior bolții, deoarece între arc și boltă se vede o zonă de umplură cu cărămidă. Arcul este sprijinul bolții încăperii SB2, deci această boltă este construită ulterior față de bolta SB3. Golul arcadei a fost înzidit parțial cu cărămidă modernă, lăsând un gol de acces între cele două încăperi. Peretele E este construit ulterior față de zidul 7, construcția umplută este ulterioară față de zidul E, cum arată cezurile structurale.

Goluri: buiandrugul ușii este o grindă metalică susținută de zidărie din cărămidă modernă.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

Peretele 11

Concepția arhitecturală: peretele care susține bolta are o penetrație indicând un acces spre subsolul casei vecine, întretăiată de peretele sudic al spațiului închis.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): Peretele este realizat din cărămizi (29,5 x 14,5 x 4cm) legate cu mortar pe bază de var și nisip. Este întrețesut cu peretele D, peretele spațiului închis este realizat ulterior de zidul 11.

Goluri: sub penetrația bolții nu se conturează golul presupus, dar materialul de umplură, piatra brută și cărămida diferă de materialul folosit la perete.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805 Fax:

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Peretele D

Concepția arhitecturală: în axa de mijloc are o ușă cu închidere în segment de cerc spre încăperea BS4.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): peretele s-a construit din cărămizi legate cu mortar pe bază de var și nisip. Ușa are un arc de descărcare construit din cărămizi (30 x 15 x 5,5cm). pe lângă ușă se vede o zonă plombată cu piatră brută și cărămidă, probabil urma unui gol înzidit spre SB4.

Goluri: golul original a fost micșorat prin amplasarea unui buiandrug de grindă metalică cu profil I.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

Peretele 7

Concepția arhitecturală: actualmente peretele dispune de goluri și de elemente de tratare arhitecturală. Este acoperit cu o tencuială pe bază de ciment.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): peretele care susține bolta este construit din cărămizi (29,5 x 14,5 x 4cm) legate cu mortar pe bază de var. În colțul inferior nordic al peretelui se vede un arc de descărcare construit din cărămidă, fiind acoperită parțial de peretele E. Precizăm faptul că arcul de descărcare se prelungește și în peretele SB2/7, foarte probabil era folosită pentru descărcarea unui canalizări. În axa de mijloc a peretelui se vede urma unui arc de descărcare din cărămidă.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

Corp B, încăperea SB4

Caracteristici generale: încăperea are un plan ușor trapezoidal, cu axa longitudinală pe direcția est-vest. Asemănător cu BS3 vecină, și din această încăperea a fost desprins un spațiu închis din colțul nord-estic, umplut cu moloz, pietre și nisip. Spațiul desprins are un plan dreptunghiular, a fost construit din cărămizi de format modern (23 x 11 x 6) legate cu mortar cimentat, și a fost acoperit cu un strat gros de tencuială pe bază de ciment. Construcția a fost realizată cu ocazia restaurării din 1967.

Planșeu: BS4 este acoperită cu o boltă semicilindrică cu axa pe direcția est-vest, construită din cărămidă (28 x 14 x 5cm). Direcția bolții, perpendiculară pe direcția celorlalte bolți de la subsol, ar indica o fază diferită de construcție. Lângă peretele C, la treimea vestică, bolta este găurită cu un gol dreptunghiular, fără structură de descărcare. Golul deschis cu ocazia restaurărilor din anii 1960 a servit ca și gaură pentru țevile instalației de gaz. Cu ocazia cercetărilor s-a explicat rolul spațiului închis: sprijinea bolta care prezintă și astăzi "burți" în axa longitudinală.

Pardoseală: BS4 are un nivel mai ridicat de călcare, un argument care confirmă faza diferită de construcție a acestui spațiu. Pardoseala este acoperită cu un strat de ciment.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805 Fax:

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Peretele D

Concepția arhitecturală: peretele are un gol dreptunghiular de acces în încăperea SB3. Golul este în axa de mijloc a peretelui.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): zidul este construit din cărămizi de mărime diferită ale cărămizilor din ceilalți pereți (30 x 13,5 x 5cm). Se vede că bolta a fost rezemată pe peretele D, construită într-o fază anterioară a clădirii. Ambele colțuri ale peretelui prezintă cezuri verticale, indicând faptul că este cea mai timpurie structură a încăperii.

Goluri: intrarea în încăperea vecină are un buiandrug confecționată dintr-o grindă de stejar refolosită, care prezintă locașurile structurii anterioare. Ambrazura golului a fost cămășuită cu cărămidă modernă.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

Peretele 11

Concepția arhitecturală: nu dispune de goluri și nici de elemente de tratare arhitecturală.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): zona inferioară a peretelui este construit din cărămizi (28 x 14 x 5) legate cu mortar pe bază de var cu foarte mult nisip, caracteristic construcțiilor sec. 18. din Sibiu. Cel mai inedit element al peretelui este zona superioară umplută cu mari bolovani de carieră. Se pare că bolovanii se sprijină pe partea inferioară a peretelui, respectiv bolta continuă și deasupra lor. Încă nu există explicație pentru apariția bolovanilor în perete, numai teorii, care încă nu au fost confirmate. Bolovanii pot fi eventualele rămășițe a fundației peretelui C. O altă teorie ar fi că bolovanii au fost folosiți pur și simplu doar ca și umplutură în perete. Peretele (zona din cărămidă) este în contact structural cu peretele C, zidul sprijinului de boltă nu este țesut cu peretele 11.

Tencuială și izolație: peretele este acoperit cu un strat gros de tencuială pe bază de ciment.

Peretele C

Concepția arhitecturală: peretele susține bolta încăperii, a cărui gol, deja menționat, are traseul pe lângă peretele C.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este formată din cărămizi (28 x 14 x 5), legate cu mortar pe bază de var și nisip. A fost construită contemporan cu bolta încăperii, nu prezintă cezuri tehnice nici la colțuri.

Goluri: golul menționat nu are arc de descărcare, a fost tăiată cu ocazia renovării din 1967.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805 Fax:

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj

Peretele 7

Concepția arhitecturală: peretele nu dispune de goluri, nici de elemente de tratare arhitecturală.

Rezultatele cercetărilor

Structura portantă (zidăria): este formată din cărămizi (28 x 14 x 5) legate cu mortar pe bază de var cu mult nisip. Peretele este în contact structural cu peretele C, dar nu este țesut cu zidul D. Cezura tehnică indică faptul că peretele 7 a fost construit ulterior față de peretele D.

Goluri: zidul a avut un gol de aerisire în axa de mijloc, înzidit cu cărămizi moderni de format 29 x 13 x 7. Gura de aerisire a fost reprezentată și pe releveul arhivă a fațadei vestice din 1964.

Tencuială și izolație: peretele a avut un strat gros de tencuială cu ciment, care a fost înlăturată în timpul lucrărilor.

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

3. Concluzii generale și de istoria artei

Etapetele de construcție ale unei clădiri pot fi conturate pe baza a trei factori: 1. studierea arhivelor scrise și a celor desenate sau fotografiate, 2. consultarea bibliografiei și a analogiilor, 3. cronologia relativă și considerente stilistice rezultate din cercetările de parament. În cazul nostru, cercetarea materialelor scrise de arhivă referitoare la monument nu s-a realizat din motive organizatorice; în contrar a stat la dispoziția cercetării un material vast de arhive desenate. După consultarea bibliografiei nu foarte vaste și cumularea datelor rezultate din cercetările de parament, s-au conturat 5 faze de construcție referitoare la corpul A al Casei Artelor. În legătură cu corpul B, nu se dispune de date foarte precise.

Prima fază a construcției corpului A - după opinia noastră - ar coincide cu epoca primei menționări în documente a clădirii, în 1370. A doua fază de construcție apare doar în cronologia relativă a construcțiilor, și a fost datată conform unor motive stilistice aproximativ din secolele XV-XVI. A treia fază de construcție este semnalată de data stemei orașului de pe fațada principală, 1789. A patra etapă de construcție apare în bibliografia de specialitate, datând din anul 1851. Ultima fază ar fi momentul 1967, când a avut loc o restaurare cu concepții destul de moderne.

În următoarele propoziții se încearcă să se contureze o sinteză a constatărilor noastre asupra fazei actuale a cercetărilor. Aceste concluzii ar putea să sufere unele schimbări odată cu adunarea de date mai noi de arhivă sau despre structura clădirii.

Cea mai veche structură sunt, după părerea noastră, zonele inferioare ale peretelui C și 15, caracterizate prin alternarea asizelor de bolovani și de cărămizi. Această fază se poate reconstitui ca o clădire parter, la care ar fi existat deja actuala concepție arhitecturală a spațiilor mici destinate desfacerii mărfii.

În cursul celei de-a doua faze, peretele C a fost supraînălțat cu asize de cărămidă, în care apar deja ferestrele cu ambrazură adâncă, respectiv nișele pentru opaițe. S-au realizat pereții despărțitori, care actualmente despart spațiul dintre pereții 1-C-15-B în 11 încăperi restrânse și foarte asemănătoare arhitectural. Acești pereți sunt construiți mai ales din cărămidă, în partea inferioară apar de mai multe ori arce de consolidare. Apariția acestor arce ar indica fundații izolate, a căror existență poate fi demonstrată doar prin metodele arheologice. Se consideră că arcadele peretelui B, respectiv bolțile încăperilor AP1-AP11 au fost realizate în această fază. Unele semne arată că arcul în ogivă al peretelui 15, împreună cu stâlpul din axa A, s-au realizat concomitent. În această fază se poate reconstitui o clădire cu 11 încăperi mici, alăturate, accesibile doar dinspre arcele peretelui B. Aceste încăperi ar fi avut ferestre spre nord (dinspre sud se deschideau golurile de intrare spațioase, care asigurau o iluminare asemănătoare), câte o nișă pentru lumânare în peretele nordic, respectiv câte un sistem de încălzire adosat peretelui în cauză. Se precizează că micile încăperi nu aveau accese comune. Se presupune întemeiat existența porticului, dar într-o formă mai simplă, foarte probabil cu 11 deschideri spre sud. Datele istorice indică existența etajului, în folosința breslei cojocarilor. După elementele stilistice (arcul în ogivă estic), această fază poate fi datată în cump[na secolelor XV-XVI.

Faza a treia, databilă precis în jurul anului 1789, indicat de stema fațadei principale, a însemnat o intervenție majoră, mai ales în fondul structural al clădirii. Se presupune că cu această ocazie s-a reconstruit, simplificându-se, porticul clădirii, cu opt deschideri pe fațada

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14
40-264-435489

J /12 - 4006/91

1059.1/ROL BCR - Cluj

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805 Fax:

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

interioară, bolta porticului, respectiv pereții etaj cu ferestrele dreptunghiulare. Șirul de arcade semicirculare se include în limbajul stilistic al neoclasicismului, deci este firesc că arhitectul necunoscut a ales un element foarte asemănător cu înfățișarea medievală a porticului. Conform unui releveu vechi, ferestrele fațadelor laterale aveau chenare cu urechi, caracteristice stilului baroc târziu. Îngroșarea exterioară a peretelui C datează foarte probabil de asemenea din această fază. Se presupune că contraforturile stâlpilor au fost realizate la această dată.

Faza a patra, datată 1851, este documentată exhaustiv cu fotografiile și releveele de arhivă. În această etapă, arcadele porticului au fost înzidite pe fațadele laterale, respectiv au fost închise cu porți reprezentative pe fațada principală. Porțile de lemn aveau un decor elegant de stil neogotic. Fațadelor laterale li s-a aplicat o cămășuială structurală, în care drept decor s-a adâncit câte o nișă semicirculară în axa de mijloc, imitând o arcadă înzidită. În interiorul încăperilor AP6 și AP7 s-a construit o scară spre etaj, reprezentată pe releveele de arhivă. Pe fațada principală a corpului A s-a aplicat un acoperiș într-o apă, cu o structură foarte simplă. Locașurile grinzilor șarpantei acestui acoperiș s-au păstrat în axele de mijloc ale stâlpilor. Este foarte probabil că în această fază unele arcade ale peretelui B nu erau accesibile, deoarece s-au aplicat goluri dreptunghiulare de ușă în pereții despărțitori. După cum reiese din releveele respective, intrarea principală a clădirii, cea spre scară, se afla în axa golului AP6, fapt confirmat de găsirea în acest loc a unei penetrații prin bolta porticului. O altă intrare ar fi existat dinspre nord în încăperea AP2.

Restaurarea clădirii în anul 1967 a coincis cu reabilitarea Pieței Mici. La această dată clădirea a primit funcțiunea de galerie de artă (etaj), respectiv magazine mici la parter. În cursul restaurării s-a încercat redarea înfățișării medievale a casei. Cu această ocazie au fost redeschise arcadele laterale ale porticului care fuseseră înzidite în 1851. Din păcate tâmplăriile neogotice valoroase nu au fost păstrate. Peretele 1 a fost reconstruit aproape total, timpanul vestic al acoperișului și zona vestică a bolții porticului la fel. Scara a fost demontată, fiind înlocuită cu scara actuală din corpul B. Cea mai discutabilă intervenție a fost deschiderea de uși între toate încăperile mici ale parterului. S-a deschis golul de intrare între AP7 și corpul B. Arcadele peretelui B au fost transformate în vitrine, li s-au aplicat șpaleți și parapete. La golurile vitrinelor s-au aplicat gratii de fier. Intrarea principală a fost amplasată la arcada încăperii AP7, unde s-a montat o ușă de fier cu doi batanți și ferestre. Unii pereți despărțitori și unele bolți au fost reconstruite total (peretele 2, respectiv bolțile încăperilor AP1 și AP2). În clădire s-a instalat rețeaua electrică, de apă și de canalizare, la montarea căreia au fost necesare câteodată intervenții structurale. La această intervenție s-au folosit masiv: cărămida modernă cu goluri, buiandrugii de cornier sau de oțel cu profil în I, respectiv mortarul și tencuiala pe bază de ciment.

Întocmit,
drd. Attila WEISZ
istoric de artă

CENTRU DE CERCETARE, PROIECTARE ÎN DOMENIUL REABILITĂRII PATRIMONIULUI

CONSTRUIT

Ro-3400 Cluj-N, str. Breaza nr. 14

E-mail: utilitas@transylvaniatrust.ro

Tel.: 40-264-436805

Fax:

40-264-435489

J /12 - 4006/91

Cod fiscal: R - 230433

Cont bancar: 2511.1-

1059.1/ROL BCR - Cluj